

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra církevních dějin a dějin křesťanského umění

Teologické nauky

**Jednota svatého Václava a kostel svatého Václava
v Ruprechtově**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Parma, Ph.D.

Olomouc 2019

Vladimír Švarc

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a použil jsem při tom jen uvedené prameny a literaturu.

V Ruprechtově dne 17. dubna 2019

.....

Děkuji Mgr. Tomáši Parmovi, Ph.D. za odborné vedení práce a poskytnutí mnoha cenných rad a podnětů při psaní této práce.

Obsah

Úvod	5
1. Současnost a minulost obce Ruprechtov.....	7
2. Současnost a minulost farnosti.....	11
3. Jednota svatého Václava v Ruprechtově.....	15
3.1. Spolková činnost v katolické církvi ve 2. polovině 19. a 1. polovině 20. století.....	15
3.1.1. Stručná charakteristika spolkové činnosti v katolické církvi.....	15
3.1.2. Katolické jednoty založené za stavebním účelem.....	16
3.2. Spolkové zákonodárství.....	18
3.3. Jednota sv. Václava v letech 1894 – 1918.....	20
3.4. Jednota sv. Václava v letech 1919 – 1938.....	28
3.5. Jednota sv. Václava v letech 1939 – 1945.....	31
3.6. Jednota sv. Václava v letech 1945 - 1952.....	33
4. Kostel sv. Václava v Ruprechtově.....	35
4.1. Architektonický popis budovy kostela.....	35
4.2. Popis interiéru a vybavení kostela.....	36
4.3. Fresky Poslední večeře Páně, Marie s dítětem a sv. Václav.....	37
4.4. Osobnosti spojené s kostelem sv. Václava.....	39
4.4.1. Ludvík Kolek.....	39
4.4.2. František Opletal.....	40
Závěr	42
Anotace	44
Annotation	45
Seznam použitých pramenů, literatury a elektronických zdrojů	46
Obrazová příloha	48

Úvod

V červenci roku 2016 jsme si v mé rodné obci Ruprechtově připomínali 650. výročí první zmínky dochované o ní v historických pramenech a 70. výročí posvěcení zdejšího chrámu sv. Václava. V rámci oslav byla v kostele instalována malá expozice mapující jak současný život ve farnosti, tak historii chrámu samotného. Při přípravě této expozice jsem ve skříni s již nepoužívanými liturgickými předměty a šatstvem objevil dávno zapomenuté písemnosti patřící Jednotě sv. Václava, která byla ustavena v poslední dekádě 19. století za účelem uskutečnění výstavby chrámu a zřízení samostatné duchovní správy v Ruprechtově. Od několika pamětníků jsem sice již dříve slyšel bohužel jen útržkovité vzpomínky na snahy našich předků mít v obci důstojný stánek pro slavení bohoslužeb. Rázem jsem v rukou držel něco, co mohlo přinést do tehdejšího stavu obrát, něco, co ještě více podnítilo můj zájem zabývat se intenzivněji historií ruprechtovského chrámu a aktivitami Jednoty sv. Václava. Předkládaný text bakalářské práce je výsledkem tohoto bádání.

Centrem mého zájmu a prvořadým cílem této práce je pokus rekonstruovat klíčové momenty spojené s činností Jednoty sv. Václava v Ruprechtově vedoucí k postavení a vysvěcení kostela sv. Václava. Kdyby zůstala zachována dle pamětníků od prvních dnů existence Jednoty vedená kronika, nebylo by tohoto kroku toliko zapotřebí. Ta však je zdá se nenávratně ztracena nebo zničena a proto považuji za nutné znovu poskládat mozaiku událostí z dílčích informací roztroušených v různých typech pramenů.

Takto jasně a poměrně úzce vytyčený cíl je dle mého názoru vhodné „obohatit“ rozšířením zorného pole badatelského zájmu. Ten by měl reflektovat dobový kontext, v němž se odehrával námi sledovaný příběh, alespoň nastínit základní charakteristiky společnosti, povšimnout si aspektů mnohdy dramaticky měnících tvář světa a zasahujících do každodennosti našich předků. V neposlední řadě bude pozornost zaměřena na prostředí katolické církve v naší zemi s důrazem na charakteristiku spolkové činnosti odehrávající se v jejím rámci, zejména pak na problematiku spolků zřízených za účelem postavení chrámu.

Sledování naznačené hlavní linie práce mě automaticky postupně přivádělo před další a další otazníky. Jaké kroky bylo nutné učinit, aby mohla být založena jednota pro postavení kostela? Jak byla jednota organizována? Které zdroje byly využívány na financování takovéto stavby a nakolik náročné bylo pro naše předky nashromáždit potřebný obnos? Jaké pohnutky vedly k rozhodnutí postavit kostel? Tyto a mnohé další otázky spojené s aktivitou Jednoty sv. Václava se pokusíme zodpovědět.

Jako vhodné a důležité zároveň se mi jeví věnovat náležitou pozornost také architektonickému popisu kostela sv. Václava v Ruprechtově, včetně jeho vnitřního vybavení a výzdoby. Zmíněny budou též dvě osobnosti, jejichž osudy jsou s touto sakrální stavbou úzce spojeny. Důležitost tohoto kroku spatřuji mimo jiné ve faktu, že o ruprechtovském kostele, stejně jako o činnosti Jednoty sv. Václava dosud nevznikla žádná, byť stručná publikace nebo pojednání.

Práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol. První dvě kapitoly mají stručným nastíněním minulosti a současnosti obce, respektive farnosti, připravit pole pro pomyslné těžiště práce, které spatřuji v kapitole třetí, která cílí na zachycení činnosti Jednoty sv. Václava v rozmezí konce 19. století, kdy Jednota vzniká, a počátkem padesátých let 20. století, kdy je její činnost ukončena. Poslední, čtvrtá kapitola, je věnována hlavnímu výsledku spolkového snažení, kostelu sv. Václava jako stavbě, a osobnostem s ní spojených, které nás provedou časem směrem k současnosti.

Odpovědi na otázky a vůbec relevantní informace přispívající k bližšímu objasnění okolností vedoucích k postavení a posvěcení ruprechtovského kostela a následných událostí s ním spjatých, jsem hledal v několika typech pramenů a literatuře. Cenné archivní materiály jsem našel zejména ve Státním okresním archivu Vyškov ve Slavkově a v Arcibiskupském archivu v Olomouci.¹ Velkým přínosem mému bádání byly již zmíněné nalezené písemnosti Jednoty sv. Václava, z nichž nejvíce jsem využíval pokladního deníku a knihy účtů. Vítaným a podnětným zdrojem informací, především pro události odehrávající se v již postaveném kostele, tedy po roce 1945, mi byly četné rozhovory s pamětníky v čele s P. Františkem Opletalem (ročník 1930) a farníkem Josefem Vágnerem (ročník 1947).

Především pro zpracování stručných nástinů historie a současnosti obce a farnosti jsem hojně čerpal z literatury regionálního zaměření a ruprechtovské obecní kroniky. Přehledy církevních dějin od Bohumila Zlámal² a výsledky bádání Jany Kubíčkové³ mi poskytly obecnější informace ke spolkovému dění v rámci katolické církve a jednotám založeným za účelem výstavby katolických kostelů.

Výsledky mého snažení shrnuji v závěru práce.

---

¹ Procházel jsem také fondy Arcibiskupská konzistoř a Arcibiskupství olomoucké uložené v olomoucké pobočce zemského archivu Opava, které však k tématu této práce poskytují jen minimum informací.

² Zlámal, Bohumil, *Příručka českých církevních dějin VI. Doba probuzenského katolicismu (1848 – 1918)*. Olomouc 2009. Zlámal, Bohumil, *Příručka českých církevních dějin VII. Doba československého katolicismu (1918 – 1949)*. Olomouc 2010.

³ Kubíčková, Jana, *Katolický duchovní – stovebník. Příklad Františka Venhudy*. In: Fasora a kol., *Člověk na Moravě v první polovině 20. století*. Brno 2006.

1. Současnost a minulost obce Ruprechtov

Obec Ruprechtov leží v jižní části Dražanské vrchoviny při silnici mezi okresním městem Vyškovem a centrem sousedního okresu Blanskem v nadmořské výšce 500 – 525 m. n. m.⁴ Větší část obce je vklíněna do pozvolna se svažujícího údolí, menší část zástavby včetně dvou dominant se nachází na mírně zvlněné plošině údolí obklopující. První ze zmíněných dominant je větrný mlýn s unikátní Halladayovou turbínou na severozápadním okraji obce⁵, druhou pak kostel sv. Václava na jižní straně obce. Mezi další pamětihodnosti patří na návsi stojící zvonice a chalupa s doškovou krytinou, litinový kříž z roku 1885 u silnice do Podomí a barokní socha sv. Norberta při silnici na Ježkovice.

V současnosti žije v Ruprechtově více než 600 obyvatel. Ve sledovaném období ustavení a působení Jednoty sv. Václava, tedy na přelomu 19. a 20. století a v 1. polovině 20. století však byla jeho populace i dvojnásobně vyšší (r. 1900: 1287 obyvv., r. 1910: 1237 obyvv., r. 1921: 1096 obyvv., r. 1930: 1014 obyvv.).⁶

Při posledním sčítání obyvatel v roce 2011 se k náboženskému vyznání hlásilo 184 obyvatel, z toho 144 se přihlásilo k římskokatolické církvi, 31 k Církvi československé husitské a jeden k Českobratrské církvi evangelické.⁷ Do řad Církve československé husitské vstupovali obyvatelé Ruprechtova záhy po jejím založení v lednu roku 1920.⁸ Při sčítání uskutečněném o deset let později se k ní hlásilo již 226 obyvatel. Většina Ruprechtováků však byla vyznání římskokatolického – 767, možnost bez vyznání uvedlo 18 tázaných.⁹

Měřeno výsledky voleb, lze konstatovat, že politická strana hlásící se ke katolicismu nebo křesťanským zásadám obecně, ať už je to v současnosti KDU-ČSL nebo ČSL v 1. polovině 20. století, má mezi zdejšími voliči solidní odezvu a pevnou pozici.¹⁰

Co se zaměstnání týče, většina obyvatel Ruprechtova dnes za prací dojíždí především do nejbližších okresních měst Vyškova a Blanska nebo do centra kraje Brna. V rámci

---

⁴ Nekuda, Vladimír, *Vyškovsko*. Brno 1965, str. 419.

⁵ Mlýn postavený v r. 1873, po letech chátrání (obzvláště v období komunistické totality) rekonstruovaný, je dokladem na Dražanské vrchovině v 19. století hojně rozšířeného mlynářství, které využívalo příznivých povětrnostních podmínek zde panujících. Více viz Jaroš, Jiří, *Slovník technických památek*. Blansko 2000, str. 44-49.

⁶ *Historický místopis okresu Vyškov 1848-1960*. Vyškov 2014, str. 214.

⁷ https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profiluzemi&uzemiprofil=31288&u=__VUZEMI__43__593567#

⁸ Tehdy pod názvem Církve československá, k doplnění názvu na Církve československou husitskou došlo v roce 1971.

⁹ *Historický místopis...*, str. 214.

¹⁰ Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2017nss/ps311?xjazyk=CZ&xkraj=11&xobec=593567&xvyber=6206>. *Historický místopis...*, str. 215.

sledovaného období naopak větší část Ruprechtováků nacházela obživu přímo v obci jako rolníci, domácí tkalci nebo jako výrobci perleťových knoflíků a sítí do vlasů.¹¹

Zaměříme-li pozornost na kulturní stránku života v obci, můžeme konstatovat, že pomyslné „zlaté období“ spolkové činnosti ruprechtovských občanů zaznamenáváme ve 2. polovině 19. století. Tehdy v Ruprechtově vzniklo a působilo vícero spolků v čele s pěvecko-divadelním spolkem Lumír, který byl založen v roce 1881 a jak je patrné z kronikářského zápisu, získal si i díky spolupráci se spolkem potravním (založený v r. 1867) věhlas nejen v obci samotné:

„Když téhož roku 1881 vystavěl potravní spolek nad svými provozovny prostorný sál, umístil zde divadelní spolek Lumír nově vybudované divadelní jeviště s ručně malovanou oponou, na které vévodila kněžna Libuše, věšticí slávu Prahy. V této době takovým jevištěm a prostorným sálem nemohla se pochlubit žádná obec v okolí. Lumír pořádal ušlechtilé zábavy s národními tanci, jsou hrány divadelní hry jako: Mistr Jan Hus, Karel Havlíček Borovský, Nevěsta za českou korunu, Vyškovský žid, Vězeň na Špilberku a jiné. Na představení se těšila celá vesnice i okolí. Místnosti potravního spolku staly se tak kulturním a společenským střediskem obce i okolí.“¹²

Z dalších spolků zmiňme spolek čtenářský (založený r. 1866), hasičsko - tělocvičnou jednotu Sokol (založena r. 1872), spolek vojenských vysloužilců (založený r. 1883) a samozřejmě Jednotu sv. Václava (založena r. 1894).¹³

Současné kulturní dění, kdy kromě tělocvičné jednoty Sokol žádný z výše zmíněných spolků dávno neexistuje, je iniciováno a organizováno především samosprávným vedením obce. Občany hojněji navštěvovanými jsou masopustní průvod a zábava, tradiční svatováclavské hody a akce připomínající významné události související s historií obce.

Ta prokazatelně sahá do 15. století, kdy je Ruprechtov roku 1466 poprvé úředně uveden v seznamu vsí račického panství coby dědictví moravské šlechtičny, paní Kunky z Kravař, které se dostalo tohoto majetku po jejím otci Jiřím z Kravař.¹⁴

Existence Ruprechtova by však mohla sahat ještě o přibližně 200 let dále. Soudě podle názvu, polohy a tvaru vsi a plůžiny je Ruprechtov původně kolonizační vsí panství holštýnského. K jeho založení mohlo dojít v polovině 13. století, přičemž původními obyvateli byli zřejmě Němci. Název pochází od osobního jména Ruprecht – dříve Ruprechtův dvůr. Po rozpadu holštýnského panství se vesnice stala součástí panství račického a tento stav

¹¹ Stará kronika Ruprechtovská, str. 30.

¹² Tamtéž, str. 23-24.

¹³ Nekuda, Vladimír: Vyškovsko..., str. 420.

¹⁴ Stará kronika Ruprechtovská, str. 7.

zůstal nezměněn až do roku 1918. V polovině 14. století však následkem šířící se morové rány zpustla. Znovu osídlen, tentokrát českým obyvatelstvem, byl Ruprechtov po husitských válkách.¹⁵

Ve vlastnictví rodu pánů z Kravař bylo račické panství včetně Ruprechtova přibližně 80 let. V 16. století došlo hned k několikeré změně majitelů. Ruprechtov se tak stal součástí majetku například pánů z Boskovic či Petřvaldských z Petřvaldu. Zajímavější dochovanou informací z této doby jsou ale první úředně doložená jména ruprechtovských usedlíků Václava Čely, Vítka Juralů a Jana Šoustala.¹⁶

Století následující přineslo kromě dalšího střídání majitelů panství významnou změnu v podobě nové osídlovací vlny německy mluvícím obyvatelstvem. Budeme-li se držet závěrů, které prezentuje ve svém díle *Kronika Podomí* Ervín Černý – Křetínský, stalo se tak záhy po roce 1615, kdy se Hanuš Petřvaldský snažil osídlit Ruprechtov spolu se sousedním Podomím poté, co na přelomu 16. a 17. století obě vesnice vymřely následkem moru.¹⁷ V následujících stoletích docházelo vlivem smíšených sňatků a přílivu českých obyvatel z okolních vesnic k postupnému počesťování německého obyvatelstva.¹⁸ V 19. století již v Ruprechtově německá řeč i příjmení mizí a národnostní složení obyvatel obce je od té doby až do současnosti ryze české¹⁹ (vyjma několika krátkodobých výjimek jako byli například obyvatelé židovské národnosti na přelomu 19. a 20. století).²⁰

Jistý vliv na tento jev mohlo mít také zprovoznění školy v roce 1811, v níž se vyučovalo v českém jazyce. Stavby školních budov (r. 1875, 1911), dále například zbudování hřbitova (r. 1893) nebo poštovního úřadu (r. 1925), patřily mezi finančně nákladnější podniky, které probíhaly v režii obce v námi sledovaném období.²¹ Tento fakt zmiňuji také proto, že má

---

¹⁵ *Stará kronika Ruprechtovská*, str. 7-8.

¹⁶ Tamtéž, str. 8-9.

¹⁷ Černý – Křetínský, Ervín, *Kronika Podomí, 650 let historie obce*. Podomí 1999, str. 60.

¹⁸ Tamtéž, str. 60-61.

¹⁹ V Pamětní knize farního úřadu v Krásensku je uveden zajímavý, dosud nezveřejněný zápis z 23. ledna 1897 zmiňující smrt posledního německého obyvatele Ruprechtova. Dovolím si jej zde proto citovat: „Dne 12. ledna 1896 zemřel v Ruprechtově František Gryc, otec přítomného starosty tamního. Právem nazvatí se může „posledním Němcem“ v Ruprechtově. Neboť dříve tam bývalo mnoho Němců, snad i většina, což též ohromná většina německých jmen tamních obyvatel dokazuje: „Gritz, Gottwald, Wagner, Schwarz, Streit, Adler, Schiebel“ atd. Tito ovšem jméno své české abecedě přizpůsobili. Bývalo prý to německé, ale mužové brali sobě z okolí české manželky, sami pak často v cizině za podomním obchodem a jinou živností meškávali, a tak matky rodinu česky vychovávaly, až tento malý ostrůvek se úplně ztratil. Zmíněný nebožtík ještě rád sobě, měl-li k tomu příležitost, svým německým nářečím zahovořil.“ Viz Státní okresní archiv Vyškov se sídlem ve Slavkově u Brna (dále jen SOkA Vyškov), fond Farní úřad Krásensko 1772 – 1953, inv. č. 1, Pamětní kniha (1785 – 1902), zápis k r. 1896.

²⁰ *Historický místopis*...str. 214.

²¹ *Stará kronika Ruprechtovská*, str. 14.

úzkou souvislost s ústředním tématem této práce, tedy s realizací stavby kostela sv. Václava, protože každé vyšší finanční zatížení omezovalo možnost dovést tento projekt do finální fáze.

2. Současnost a minulost farnosti

Ruprechtovská farní rodina náleží k farnosti krásenské²², která je jako součást vyškovského děkanátu jihozápadní výspou olomoucké arcidiecéze.²³ Farnost je v současnosti spravována farářem P. Janem Plodrem z krásenského farního úřadu, který byl k tomu účelu zřízen v nově vybudované faře v roce 2007.²⁴ Velkým přínosem pro život farnosti je působení ruprechtovského rodáka P. Františka Opletala, který se v roce 2010 vrátil do své rodné obce na odpočinek.

Centrem dění ruprechtovského farního společenství je filiální kostel sv. Václava, ve kterém se kromě slavení liturgie konají občasně kulturní akce s duchovní tematikou (koncerty místní scholy, divadelní představení, přednášky aj.). Do farního kostela sv. Vavřince²⁵ v Krásensku ruprechtovští věřící míří ve větším počtu především o slavnosti velikonoční vigilie, která se koná v brzkých ranních hodinách a po jejím skončení má celá krásenská farnost příležitost k setkání na společné snídani.

S krásenskou farností je ruprechtovská obec věřících prokazatelně spjata od 17. století, kdy bylo Krásensko společně s Ruprechtovem a Podomím spravováno z Pustiměře. Počínaje rokem 1731 přešla duchovní správa v Krásensku do rukou studnických farářů. Konečně v roce 1785 došlo k vyjmutí Krásenska, Ruprechtova a Podomí ze studnické farnosti a zřízení samostatné kuracie v Krásensku.²⁶

Ve farním kostele byli kromě běžných bohoslužeb konaných v cyklu liturgického roku ruprechtovští věřící účastni také výjimečných událostí. Jedněmi z nich byly bezesporu generální vizitace farnosti. Zmíňme alespoň dvě. První provedl 31. srpna 1839 brněnský biskup František Antonín Kindl, jenž při té příležitosti udělil svátost biřmování zhruba šesti

²² Kromě Krásenska a Ruprechtova je součástí farnosti ještě obec Podomí.

²³ Vyškovský děkanát byl do roku 1777 součástí olomoucké diecéze. V tomto roce došlo k jeho přidělení k nově zřízené diecézi brněnské, jejíž součástí zůstal do 1. ledna 1863, kdy byl výměnou za boskovický děkanát znovu přivtělen k arcidiecézi olomoucké. Srov. *Krásensko*. Krásensko 1998, str. 10.

²⁴ Fara v Krásensku existovala s velkou mírou pravděpodobnosti již ve 14. století, soudě podle dochované zmínky z roku 1390 o sporu týkajícího se jejího obsazení mezi faráři Martinem z Frenštátu a Mikulášem Jindřichem z Pustiměře. Počátkem 17. století došlo k přidělení dosud samostatné farnosti pod duchovní správu v Pustiměři a neobsazená fara postupně chátrala. V roce 1788, tři roky po znovu osamostatnění farnosti, byla místo polorozbořené staré fary postavena fara nová. Za druhé světové války bylo Krásensko vystěhováno a jako součást německé stělnice zničeno. Po osvobození, kdy se do obce opět vrátili její občané, již fara obnovena nebyla a farnost spadala nejprve pod Lipovec a poté Studnici. Srov. *Krásensko 650 let*, Sborník prací, Slavkov u Brna 1998, str. 15. Müller, František, *Krásensko. Dějiny moravské vesničky, vandalsky zpusťosené německou okupací*. Brno 1946, str. 115-117. *Krásensko...*, str. 10-12.

²⁵ Kostel sv. Vavřince byl vysvěcen roku 1795. Jedná se o pozdně barokní stavbu uvnitř 10 metrů vysokou, 25 metrů dlouhou a 13 metrů širokou, s věží nad průčelím. Tento kostel je náhradou za starší, zřejmě dřevěný kostelík, postavený snad ve 14. století a sloužící ještě ve století sedmnáctém. Srov. *Krásensko...*, str. 9-10.

²⁶ *Krásensko 650 let...*, str. 27.

stům biřmovanců.²⁷ O druhé zaznamenal detailní informace P. František Müller a čtenář si tak může udělat představu mimo jiné o tom, jak významnou událostí pro region a život našich předků mohla taková návštěva pastýře arcidiecéze být:

„Dne 8. května 1902 přijel do Krásenska na generální visitaci kníže arcibiskup olomoucký Teodor Kohn. Cestou z Rychtářova kolem Studnic a přes Kuliřov do Krásenska provázeli ho studničtí, kuliřovští a krásenští jezdcí v národních krojích. Také Kuliřovští jej slavnostně vítali ve své vesničce, ačkoliv Kuliřov patří již do diecése biskupa brněnského. Přes obec kuliřovskou šel arcibiskup pěšky v průvodě s ostatními. Stejně slavnostní bylo jeho uvítání v Krásensku. Všude byly věnce, prapory, několik slavobran u silnice a u kostela, každý domek i ten nejhudší vyzdoben květinami a praporky, družiček nepřehledná řada a lidu na šest tisíc. Arcibiskup měl v krásenském kostele kázání, celebroval mši svatou, pokřtil dvě děti, z Krásenska Marii Urbánkovou a z Ruprechtova Teodora Gottvalda. Pak vyzkoušel z náboženství školní děti a podělil mnohé cennými dárky a udělil 421 dětem sv. biřmování. Při obědě před farou vyhrávali mu hudebníci a zpívala krásenská »Beseda« a ruprechtovský »Lumír«, což se velepastýři zvláště líbilo. O této slavnosti psaly Hanácké noviny dne 24. května 1902 a farní kronika poznamenává: »Zvláštní a velkolepá slavnost církevní, asi největší, jakou kdy Krásensko vidělo, byla tato slavnost ve svátek Nanebevstoupení Páně dne 8. května 1902«²⁸

Příležitostí ke slavnostnímu setkání farníků byly taktéž primiční mše svaté. Z vícera takových, které se uskutečnily v krásenském farním kostele, zde uvedme ty, které sloužili novokněží původem z Ruprechtova. Vůbec prvním knězem vzešlým z Ruprechtova byl P. Alois Šebela²⁹, jenž svou primiční mši slavil v srpnu 1902. O necelých pět let později, konkrétně 13. července 1907, prožil tuto slavnost také jeho mladší bratr Josef.³⁰ Pro úplnost dodejme, že mezi ruprechtovské rodáky, kteří si jako své životní poslání zvolili kněžskou dráhu, patří ještě P. Alois Gryc³¹, P. Stanislav Gottwald³² a P. František Opletal. První jmenovaný však slavil primiční mši v Olomouci, druhý za koncelebrace svých strýců Aloise a Josefa Šebelových v Kroměříži a P. František Opletal již v kostele ruprechtovském, čemuž se budeme věnovat na jiném místě této práce.

---

²⁷ *Krásensko 650 let...*, str. 28.

²⁸ Müller, František, *Krásensko...*, str. 157.

²⁹ Narodil se 26. ledna 1880 v Ruprechtově, vysvěcen r. 1902 v Olomouci, působil mj. ve Staré Vsi u Rýmařova, v Moravské Ostravě, Kroměříži a Jaktáři u Opavy, od r. 1939 na odpočinku v Kroměříži jako ředitel kněžského hospodářského spolku Unity v Olomouci, zemřel 2. února 1942 v koncentračním táboře v Osvětimi.

³⁰ Narodil se 29. února 1884 v Ruprechtově, vysvěcen r. 1907 v Olomouci, člen řádu Slova Božího, působil jako misijní pracovník v Nitře, ve Sv. Gabrieli u Vídně a v Praze. Za 2. světové války nacistickým režimem vězněn na Pankráci, v Terezíně a v Dachau. Po válce duchovní správce farnosti v Bratronicích u Prahy, zemřel v internaci v Báci u Šamorína v r. 1958.

³¹ Narodil se 19. června 1880 v Ruprechtově, vysvěcen 30. července 1905 v Brně, působil v Bystřici nad Pernštejnem, v letech 1909-1920 ve Spojených státech amerických, od roku 1920 na odpočinku v Ruprechtově, kde také 21. ledna 1954 zemřel.

³² Narodil se 11. listopadu 1914 v Ruprechtově, vysvěcen r. 1940 v Olomouci, působil mj. v Olomouci – Nových Sadech, Holici, Červené Vodě a nakonec ve farnosti Újezd u Valašských Klobouk, kde 6. července 1983 zemřel.

Mezi události nevšední a tradiční zároveň patřily poutě na známá moravská poutní místa. Každoročně se konala procesí ruprechtovských farníků do nejbližších z nich, konkrétně do mariánských svatyní ve Křtinách (vzdálených 13 km) a ve Sloupě (vzdáleném 15 km). S poutí do Křtin, kterou Ruprechtováci podnikali o svatodušních svátcích, se pojil i jeden zajímavý zvyk. Ta dívka, která dala chlapci velikonoční výslužku v podobě šesti v šátku svázaných vajec, dostala od něj na oplátku perníkové srdce nebo korále z této pouti. Pokud byla výslužka v šátku vyšívaném, dostala šátek, sladkosti a modlitební knížky.³³

Ve výčtu pro farnost významných a slavnostních událostí bychom mohli dále pokračovat například zmínkou o svěcení obrazů křížové cesty nebo o svěcení zvonů, která proběhla v roce 1893 či o slavení stoleté památky posvěcení farního kostela v roce 1895.³⁴ Není však záměrem této práce podat vyčerpávající přehled těchto slavností. Tuto kapitolu proto zakončíme zaměřením se na událost významnou jak pro ruprechtovskou farnost tak i obec samotnou a zároveň též milník, který úžeji souvisí s touhou Ruprechtováků, postavit si ve své obci kostel a zřídit samostatnou duchovní správu.

Tímto důležitým milníkem je postavení hřbitova v Ruprechtově v letech 1892 až 1893. Prvotní podnět k tomuto podniku nevyšel z obce samotné, ale z úředních míst, o čemž svědčí zápis v listinném materiálu nalezeném v soklu hlavního hřbitovního kříže³⁵ při jeho opravě v roce 2013:

„Rok 1892 má pro naši osadu dosti veliký význam. Téhož roku řádila po celé Evropě cholera, zvláště v Rusku a Haliči. Do naší milé vlasti nezavítala, poněvadž vláda všemožně o stav zdravotnický pečovala! Nařízeno obcím, které byly k některé osadě přiřazeny neb od hřbitova vzdáleny, by si pořídily zvláštní pohřebiště v případě vypuknutí cholery. Následkem toho zbudovala pokročilá obec Ruprechtovská nejen pohřebiště pro případ cholery, nýbrž hřbitov pro případ každý.“³⁶

Hřbitov tedy nebyl patronátní, ale obecní. Náklady na stavbu, kterou byl pověřen vyškovský stavitel Josef Čada, činily 2500 zlatých rýnských³⁷, přičemž polovina částky byla, byť s několikaletým odstupem, uhrazena z pokladny račického velkostatku, druhá pak z obecních peněz a z darů ruprechtovských občanů. V areálu hřbitova byla postavena také umrlčí

³³ *Stará kronika Ruprechtovská*, str. 39.

³⁴ Müller, František, *Krásensko...*, str. 155-156.

³⁵ Kříž měl být původně z dubového dřeva, po návrhu tehdejšího starosty Vavřína Švarce byla zvolena méně nákladná varianta v podobě kříže litinového. Viz SOkA Vyškov, fond Archiv obce Ruprechtov (1861 – 1945), inv. č. 1, Kniha zápisů obecního zastupitelstva, zápis z 24. září 1893.

³⁶ Obecní úřad v Ruprechtově (dále jen OÚ v Ruprechtově), kopie listiny z podstavce litinového kříže na hřbitově z r. 1894.

³⁷ Tuto částku uvádí listina nalezená v kříži, F. Müller zaznamenává částku 2800 zl. r. Viz Müller, František, *Krásensko...*, str. 156, kronikář R. Grenar uvádí částku 6000 zl. r. Viz *Stará kronika Ruprechtovská*, str. 34.

komora, na jejíž věžičku byl zavěšen zvon o váze 22,50 kg zhotovený ve slévárně Adolfa Hillera.³⁸ 3. června 1894 pak došlo za velké účasti lidu z Ruprechtova a okolí (zápis v listině nalezené v kříži uvádí odhad 3 000) k posvěcení hřbitova³⁹ krásenským administrátorem P. Josefem Táborským, který společně s dalšími sedmi duchovními sloužil polní mši svatou⁴⁰ za doprovodu čtyřiašedesátihlavého pěveckého sboru ruprechtovských občanů vedeného učitelem Janem Sobkem.⁴¹

Na úplný závěr této kapitoly si položíme otázku, v čem spočívá důležitost tohoto milníku? Odpověď vidím v tom, že uskutečnění této akce lze vnímat jako první konkrétní a hmatatelný krok Ruprechtováků ve snaze vyvázat se v záležitostech souvisejících s bohoslužebnými úkony ze závislosti na Krásensku a tamější duchovní správě. Zdařilá stavební akce zakončená pro obec velkou slavností, která mohla vyvolat také jistou vlnu euforie, musela působit jako stimul k uskutečnění dalších kroků na cestě k postavení vlastního kostela a fary. Euforicky vyznívá i zvolání zaznamenané do několikrát zmiňované listiny z roku 1894: *„Hřbitov máme – ještě kostel! – voláno ze všech stran osady.“*, doplněné prosbou: *„Dejž Všemohoucí, aby aspoň za 10 roků svěcen býti mohl kostel.“*⁴²

---

³⁸ SOKA Vyškov, AO Ruprechtov, inv. č. 202, kart. č. 7, náklady na zvon na hřbitov 1893 – 94.

³⁹ Do té doby byli ruprechtovští farníci pohřbíváni na hřbitově v Krásensku, první pohřeb na hřbitově v Ruprechtově proběhl do 14 dní po slavnosti svěcení.

⁴⁰ F. Müller uvádí, že šlo o vůbec první mši svatou, která byla v Ruprechtově sloužená. Viz Müller, František, *Krásensko...*, str. 156.

⁴¹ OÚ v Ruprechtově, kopie listiny z podstavce litinového kříže na hřbitově z r. 1894.

⁴² Tamtéž.

3. Jednota svatého Václava v Ruprechtově

Zvolání plné nadšení a odhodlání, kterým jsme zakončili předešlou kapitolu, nebylo jen tak nějakým výkřikem do tmy. V době slavnosti svčení ruprechtovského hřbitova již uběhlo téměř šest měsíců od jednoho z klíčových okamžiků námi sledovaného příběhu. 7. ledna 1894 totiž byla založena Jednota sv. Václava v Ruprechtově.

Než však přikročíme k rekonstrukci momentů provázejících založení a následnou aktivitu tohoto spolku, pozastavme se nad problematikou, do které ruprechtovský příběh kontextuálně zapadá a nedílně s ní souvisí. Nastíháme si proto nejdříve situaci na poli spolkové činnosti v katolické církvi a poté učiníme krátký exkurz do problematiky zákonodárství týkající se spolků.

3.1. Spolková činnost v katolické církvi ve 2. polovině 19. a 1. polovině 20. století

3.1.1. Stručná charakteristika spolkové činnosti v katolické církvi

Na začátku této podkapitoly si položíme poměrně obecně zaměřenou výchozí otázku, kterou posléze zúžíme: je založení Jednoty sv. Václava v Ruprechtově ojedinělým jevem nebo je jen součástí mohutnějšího proudu pomyslné řeky spolkové činnosti v katolické církvi? Jinými slovy, jak charakterizovat dění v této oblasti života katolické církve?

I méně zainteresovanému zájemci o problematiku týkající se spolkové činnosti je jistě již ze školních lavic známý fakt, že celé 19. století a především jeho druhá polovina je obdobím výrazných proměn společnosti, které se nevyhnuly ani českému prostoru.⁴³ Jedním z projevů těchto proměn bylo také utváření občanské společnosti, společnosti, ve které se vytvářel větší prostor pro podíl stále širších vrstev obyvatelstva na veřejném životě. Zakládání množství spolků s nesmírně pestrými zaměřeními pak je jedním z průvodních jevů tohoto vývoje.

Ani katolická církev nezůstala stranou tohoto dění a z jejího středu vycházela po obnovení shromažďovací neboli spolkové svobody po roce 1848 silná iniciativa vedoucí k zakládání spolků s rozličným zaměřením. Zprvu nejvýraznější roli hrály katolické jednoty⁴⁴

⁴³ Srov. Hlavačka, Milan a kol., *České země v 19. století, Proměny společnosti v moderní době*. Praha 2014.

⁴⁴ První Katolická jednota byla založena r. 1849 v Brně zábrdovickým kaplanem Matějem Procházkou. Čtyři roky poté již sdružovala 100 katolických jednot na Moravě s více než 10 000 členy. Viz Zlámal, Bohumil, *Příručka českých církevních dějin VI...*, str. 280.

kladoucí důraz na vzdělávací činnost s cílem zkvalitnit život svých členů po stránce mravní a náboženské. V sedmdesátých letech 19. století se do zorného úhlu jednot dostává zaměření politické, které vytvořilo živnou půdu pro následné krystalizování a vznik katolických politických stran především v devadesátých letech zmíněného století.⁴⁵

Zacílení katolických spolků se neomezovalo jen na činnost vzdělávací a politickou, navíc byla vyvíjena snaha oslovit možnou členskou základnu napříč generacemi i stavy, takže postupně vznikaly spolky se zaměřením sociálním, kupříkladu šlo o spolky katolického rolnictva⁴⁶ nebo spolky snažící se oslovit a sdružit katolickou mládež, ze kterých nejvýraznější stopu zanechal tělovýchovný spolek Orel.⁴⁷

Přelom století lze tedy charakterizovat jako období velmi intenzivní činnosti katolických spolků založených již dříve v průběhu 2. poloviny 19. století, jednak jako období zakládání spolků nových. Tatáž charakteristika je platná i pro 1. polovinu 20. století, ve které, s výjimkou období obou světových válek, kdy došlo k utlumení spolkové činnosti jako takové, zaznamenáváme působení nepřeberného množství katolických spolků zaměřením jak politického, tak nepolitického.⁴⁸

3.1.2. Katolické jednoty založené za stavebním účelem

Z hlediska této práce a otázky vznesené na počátku první části podkapitoly je důležité zjištění, že docházelo taktéž k zakládání jednot s náplní stavební, což především na přelomu 19. a 20. století koresponduje s dobovým trendem doslova horečného stavění obecně. Krajina rukou člověka dynamicky měnila svou tvář výstavbou továren, bank, škol, spolkových domů nebo celých čtvrtí obytných domů a komunikačních sítí v podobě železnic a silnic. Profánní stavební prvek v ní jasně převažoval, ale své místo si našly i nové stavby sakrální.

S jakým záměrem mohly být stavěny nové kostely, trefně vystihuje historička Jana Kubíčková:

„Vztyčení věže katolického kostela v krajině mělo do dálky oznamovat, že tato oblast duchovně patří katolické církvi. V době masového exodu obyvatel do měst měly nově stavěné kostely zabránit odlivu těchto lidí z církve, měly jim poskytnout zázemí v jinak nejistém měnícím se cizím světě.“⁴⁹

⁴⁵ V Čechách šlo o Stranu křesťansko – sociální (založena r. 1884), Křesťansko- sociální stranu lidovou (založena r. 1898) a Stranu katolicko – národní (přejatá z Moravy po r. 1896), na Moravě to byly Strana katolicko – národní a Křesťansko – sociální strana. Srov. Zlámal, Bohumil, *Příručka českých církevních dějin VI....*, str. 296-301.

⁴⁶ Tamtéž, str. 286-287.

⁴⁷ Tamtéž, str. 287-289.

⁴⁸ Srov. Zlámal, Bohumil, *Příručka českých církevních dějin VII....*, str. 207-241.

⁴⁹ Kubíčková, Jana: *Katolický duchovní – stavebník....*, str. 238.

Nové kostely byly stavěny jak na okrajích rychle se rozrůstajících měst⁵⁰ tak v mnoha obcích, kde doposud tento typ stavby chyběl. Rozhodnutí uskutečnit stavbu těchto kostelů vedlo k zakládání místních kostelních jednot, které si provedení plánovaných projektů brali na starost.⁵¹ Iničiátoři založení byli většinou z řad duchovenstva, řadoví kněží i příslušníci vyšší církevní hierarchie.⁵²

Nastiňme si nyní jednotlivé kroky, které podle provedených průzkumů, musela jednota provést na cestě ke kýženému cíli. Představená obecná charakteristika tohoto postupu nám následně poslouží také jako zrcadlo nastavené ruprechtovskému příběhu a možnost ke srovnávání.

V prvé řadě musela jednota shromáždit počáteční kapitál, jenž úvahy o plánované stavbě dostával do reálné roviny. Zdrojem financí mohly být jednotě členské příspěvky, dary, výtěžky z vlastního hospodaření s financemi a jednotou pořádaných aktivit, dále z příspěvků církevních hodnostářů či státu samotného. Shánění financí však tímto zdaleka nekončilo, tím spíše, že v průběhu stavby často docházelo k jejímu prodražování.⁵³

Neméně klíčovým krokem jednoty bylo vytipování a zajištění vyhovujícího stavebního místa o vhodné poloze, bezproblémového z hlediska podloží a finančně dostupného. Následovalo zadávání samotných prací. Patrná je tendence šetřit na materiálu i nabídce jednotlivců a firem, jimž byly práce zadávány. Mezi nepříjemné problémy provázející stavbu patřilo řešení nekvalitně odvedených prací, které její průběh zdržovaly nebo dokonce zastavovaly. Vystávaly též překážky v podobě špatné volby materiálu, trhlin v betonové klenbě nebo stávky dělníků. Dokončením stavby kostela a jeho vysvěcením úkoly jednoty skončeny zdaleka nebyly. Ve většině případů pokračovalo shánění financí na pokrytí dluhů spojených se stavbou a zařízením interiéru.⁵⁴

Tíhu zmíněných a ještě mnoha dalších se stavbou souvisejících úkolů mohlo na svých bedrech v rámci jedné jednoty nést více lidí zastávajících posty předsedy, místopředsedy, jednatele a pokladníka nebo patřících k řadovým členům spolku. Upozornit je však nutné na zajímavý fenomén, který vykrytalizoval v souvislosti s popisovaným děním v prototypu kněze – stavebníka. Jednalo se o mladé, schopné kněze, kteří byli posíláni do míst, kde mělo dojít ke stavbě nového kostela. Ti vstupovali do řad členů jednoty, zastávali její přední posty

---

⁵⁰ Jako příklad uvedme města Brno a Ostrava.

⁵¹ Mezi nejznámější jednoty usilující o realizaci velmi nákladných projektů patří např. Jednota pro dostavění chrámu sv. Víta v Praze nebo Jednota sv. Antonína nad Blatnicí, která zamýšlela vybudování velké baziliky místo dosavadní kaple na sv. Antoníčku. Srov. Zlámal, Bohumil, *Příručka českých církevních dějin VII...*, str. 211.

⁵² Kubíčková, Jana, *Katolický duchovní – stavebník...*, str. 239.

⁵³ Tamtéž.

⁵⁴ Tamtéž, str. 239-240.

a byli doslova hybnými motory celkové realizace stavební akce, jejíž výsledek velkou měrou závisel na jejich schopnostech. Náročný úkol kladl na tyto kněze vysoké nároky. Aby se s nimi byli schopni zdárně vypořádat museli oplývat jistými vlastnostmi. Mezi ně patřila komunikativnost, systematicčnost, obětavost, pracovitost, zodpovědnost a cílevědomost, to vše s patřičnou dávkou charismatu, citlivosti a energičnosti. Měla-li jednota někoho takového ve svém středu, šance na dosažení cíle v podobě nově postaveného, vysvěceného a zařízeného kostela, se zvyšovala.⁵⁵

3.2. Spolkové zákonodárství

Spolková činnost má potenciál přinést do života společenství lidí na ní se podílejících novou dynamiku. Druh zaměření a míra úspěšnosti jejích aktivit je podmiňujícím faktorem pro možnost mít daleko větší sociální dopad, více či méně překračující řady členstva dotyčného spolku. Tato „vlastnost“ spolkové činnosti byla, je a bude samozřejmě vždy dobře známa státní moci, která tak má tendenci spolkovou činnost nějakým způsobem reflektovat. Záleží pak na typu vládního režimu, jaký postoj ke spolkům a jejich aktivitám zaujme, jakou zvolí míru kontroly a dohledu. Právní stát tento postoj formuluje prostřednictvím zákonů ošetřujících oblast spolkové činnosti. Z hlediska této práce je proto dle mého názoru vhodné alespoň stručné nastínění vývoje spolkového zákonodárství aplikovaného na našem území ve 2. polovině 19. a 1. polovině 20. století.

Spolčovací právo bylo obyvatelům habsburské monarchie poskytnuto v roce 1848 Pillersdorffovou ústavou a potvrzeno tzv. březnovou ústavou z roku následujícího. Jeho platnost neměla ovšem dlouhého trvání, již v roce 1851 v rámci navracení se monarchie k absolutistickému režimu došlo k jeho omezování a následně i zrušení.⁵⁶

Obrat nastává až v roce 1867, kdy byl vydán nový zákon o právu spolčovacím⁵⁷, který umožňoval zřizovat spolky a vymezoval podmínky nutné ke schválení nového spolku úřady. Zapotřebí bylo oznámit příslušnému zemskému úřadu úmysl spolek zřídit a zaslat jeho stanovy, v nichž muselo být uvedeno následující: účel zřízení spolku a způsob financování jeho činnosti, způsob řízení a obnovování spolku, sídlo spolku, práva a povinnosti členů spolku, řídicí orgány spolku, podmínky usnášeníschopnosti a právních pořízení spolku, způsob řešení sporů spolku, zástupce spolku pro vnější komunikaci a podmínky pro případ

⁵⁵ Kubíčková, Jana, *Katolický duchovní – stavebník...*, str. 245-246.

⁵⁶ Tichý, Jan, *Spolkový život v Nechanicích v 1. pol. 20. století*, diplomová práce, Univerzita Palackého v Olomouci, 2017, str. 24.

⁵⁷ Ve sbírce zákonů byl uveden jako Zákon ze dne 15. listopadu 1867, č. 134 ř. z., o právu spolčovacím.

likvidace spolku. Když spolek stanovené podmínky splnil, zemský úřad jeho existenci potvrdil. Úřad taktéž hodnotil nebezpečnost spolku pro stát a mohl dle svého uvážení spolek zakázat.⁵⁸

Spolek měl podle zmíněného zákona vůči úřadu tzv. oznamovací povinnost zahrnující vícero úkonů, jako například povinnost oznamovat schůze spolku nejméně 24 hodin předem nebo mu zasílat v několika vyhotoveních zprávy týkající se činnosti spolku v uplynulém roce. Jen krátce podotkněme, že právě tyto materiály mohou mít v případě jejich zachování pro badatele nenahraditelnou hodnotu, obzvláště, nejsou-li k dispozici zápisy z jednotlivých schůzí nebo kronikářské záznamy jako tomu je v případě Jednoty sv. Václava v Ruprechtově. Dalším druhem kontroly státu nad spolky bylo právo úřadů nižší (okresní hejtmanství) a vyšší instance (zemský úřad) vysílat své zástupce na jednání spolku.⁵⁹

Zákon též vymezuje důvody pro rozpuštění spolku. K těm patřilo porušení trestního zákoníku činností spolku nebo její odchýlení od toho, jak byla vytyčena ve stanovách či narušování veřejného pořádku.⁶⁰

Spolkový zákon č. 134/1867 ř. z. v platnosti zůstal i po roce 1918 v právních normách Československé republiky.⁶¹ Postupně však byl novelizován podle potřeb demokratického zřízení. Právních norem jej doplňujících a upravujících bylo vydáno v éře tzv. první republiky hned několik. Nemá smysl předkládat na těchto řádcích jejich vyčerpávající přehled, důležitý je fakt, že spolkové právo bylo i nadále zabezpečeno, byť si stát samozřejmě vyhrazoval možnost jej za mimořádných okolností omezit (např. válečný stav, ohrožení celistvosti státu) nebo spolek rozpustit (rušení veřejného řádu a pořádku).⁶²

Období tzv. druhé Československé republiky a poté Protektorátu Čechy a Morava přineslo další úpravy spolkového zákona týkající se především spolků s politickým zaměřením. Lze sledovat též tendence okupační správy omezovat nebo zakazovat působení spolků upomínající na předešlé státoprávní uspořádání a poměry.⁶³

V poválečném období došlo k částečnému obnovení prvorepublikových poměrů, míra svobody spolkové činnosti však byla v porovnání s prvním dvacetiletím existence Československa snížena (např. majetek některých spolků byl dán pod národní správu).⁶⁴

---

⁵⁸ Tichý, Jan, *Spolkový život v Nechanicích...*, str. 24 – 25.

⁵⁹ Tamtéž, str. 26.

⁶⁰ Tamtéž, str. 27.

⁶¹ Nový stát tzv. Recepční normou přejímal dosavadní říšské a zemské zákony a nařízení do své právní praxe.

⁶² Tichý, Jan, *Spolkový život v Nechanicích...*, str. 28 – 29.

⁶³ Tamtéž, str. 31 – 32.

⁶⁴ Tamtéž, str. 32.

Stále platný spolkový zákon 134/1867 byl zrušen a nahrazen novým spolkovým zákonem č. 68/1951 Sb. ze 12. července 1951.⁶⁵ V této události lze vidět i trochu symboliky. Nedlouho poté co je 84 let platné nařízení z dob monarchie odstraněno, zaniká i Jednota sv. Václava v Ruprechtově, na jejíž působení se zaměříme v následujících čtyřech podkapitolách.

3.3. Jednota sv. Václava v letech 1894 – 1918

Jak již bylo zmíněno na prvních řádcích této kapitoly, k ustavení Jednoty sv. Václava v Ruprechtově došlo 7. ledna 1894. Z dochovaných soudobých pramenů se o této události zmiňuje jediný, a to Pamětní kniha krásenského farního úřadu, kde se dočteme, že „v neděli I. po Zjevení Páně ustanovila se v Ruprechtově za spolupůsobení obou kněží Krásenských Jednota sv. Václava ku postavení kostela a zřízení samostatné duchovní správy v obci té. Členové zavázali se dle přijatých stanov modliti se na úmysl ten denně „Otčenáš a Zdravas“ se slovy: „Sv. Václave, nedej zahynouti nám!“ a rozdělili se na údy zakládající, kteří jednou provždy 100 zl. r. složí aneb 50 zl. splatí a k dalším příspěvkům každoročním se zaváží. Údové řádní mají ročně 12 zl. a údové přispívající ročně 1 zl. 20 kr. r. přispívati.“⁶⁶

Citovaný zápis zajisté přináší množství zajímavých a důležitých informací mající pro náš příběh velkou hodnotu, přesto nás mohou napadat další otázky, k nimž se nevyjadřuje, byť jdou se zachycenými okamžiky ruku v ruce. Mohli bychom se například ptát, kdo byl oním „otcem myšlenky“ založit Jednotu? Byl to některý z krásenských kněží účastných na ustavující schůzi a zastávajících pozici předsedy, respektive jednatele spolku, tedy farář Ondřej Látal a administrátor Josef Táborský? Nebo máme původce hledat mezi členy výboru?⁶⁷ V úvahu by též připadal tehdejší velmi aktivní starosta obce a místopředseda spolku Vavřín Švarc.

Tázat bychom se též mohli na okolnosti a důvod výběru patrocinia sv. Václava. Kdo a proč navrhl právě tohle zasvěcení? Spokojit se musíme s konstatováním, že snad bylo vybráno proto, že je přemyslovský kníže patronem české země i olomoucké arcidiecéze a úcta k němu je všeobecně rozšířena. Nabídnuté odpovědi ale zůstávají v oblasti teorie, dostupné prameny totiž přednesené otázky nechávají nezodpovězené.⁶⁸

⁶⁵ Tichý, Jan, *Spolkový život v Nechanicích...*, str. 32 – 33.

⁶⁶ SOkA Vyškov, fond Farní úřad Krásensko 1772 – 1953, inv. č. 1, Pamětní kniha (1785 – 1902), zápis k r. 1894.

⁶⁷ Prvními členy výboru byli Pavel Gottwald, Antonín Gottwald, František Adler, Antonín Adler a Josef Gryc.

⁶⁸ V žádosti farního úřadu Krásensko o povolení hodové mše sv. v dosud nevysvěceném kostel ze dne 14. září 1941 je uvedena zmínka o sv. Václavovi jako patronovi obce. Otázkou zůstává, kdy obec toto patrocinium

Jistí si naopak můžeme být bezprostředním impulsem, který předcházel aktu ustavení Jednoty. Tím byl obnos ve výši 2000 zl. r., který věnovala na postavení kostela 29. prosince 1893 zesnulá Františka Grycová „*a tak myšlenice na samostatnou někdy duchovní správu (...) vyniknouti dala.*“⁶⁹

Taktéž konkrétní důvody k rozhodnutí postavit v Ruprechtově kostel a faru jsou nám známé. Poprvé na ně poukazuje žádost o povolení vykonávat sbírky na stavbu kostela z pera starosty Vavřina Švarce adresovaná v únoru 1895 c. k. místodržitelství ve Vyškově:

*„Málo asi bude obcí na Moravě, kterým by kostela bylo tak potřeba, jako obci naší. A přece posud kostela nemáme. Již počet obyvatelstva sám o sobě čítá na 1300, pak ještě více poloha obce na vysočině Dražanské a přes 5 kilometrů daleko od farního chrámu Páně abychom zřízení samostatné duchovní správy se domáhali. Za poměrů posavadních našim dítkám a starším lidem jen v létě a to jen velmi zřídka možno chrám Páně navštěvovati, vždyť i dospělým jest to i za dobré pohody dosti obtížno, při nepohodě pak i zimě velmi často úplně nemožno. (...) Teď ale právě tato okolnost: hřbitov bez kostela, pohřby bez řádných služeb božích, nás tím více na potřebu kostela upomíná. I na to poukazovati, že zásady podvratné, obyvatelstvo k nespokojenosti a odporu proti božské i lidské autoritě svádějící, zvláště tam se dobře ujímají, kde víra a náboženství tak, jak by žádoucí bylo, z různých příčin se do srdcí lidských méně vštěpuje a pěstuje.“*⁷⁰

Hlavní argument, tedy obtíže ruprechtovských věřících s dosažením krásenského kostela a tamějších kněží Ruprechtova obzvláště v zimním období, potvrzují i zápisy z Pamětní knihy farního úřadu.⁷¹

Dodejme, že text žádosti navíc přisvědčuje závěru uvedenému ve 2. kapitole, totiž že stavba hřbitova hrála významnou, ne-li klíčovou roli v rozhodnutí postavit v obci také kostel a zřídit při něm samostatnou duchovní správu.

Vraťme se však nyní ještě jednou k ustavující schůzi, kterou byl učiněn první oficiální krok nutný k ustavení spolku. V souladu se zákonem 134/1867 na ní došlo ke zvolení řídicích orgánů (předseda, místopředseda, jednatel, pokladník, výbor) a k přijetí stanov Jednoty rozepsaných do 11 paragrafů a ošetřujících její fungování. Uveďme zde alespoň ty nejdůležitější: §1. vystihující účel Jednoty má následující znění: „*Účel Jednoty sv. Václava v Ruprechtově jest postavení nového kostela katolického i fary a zřízení*

---

zvolila. Viz Archiv Arcibiskupství olomouckého (dále jen AAO), depoz. A2, regál A, kart. 242, poř. č. 3, beneficium v Ruprechtově, žádost farního úřadu v Krásensku o povolení mše sv. ze 14. září 1941.

⁶⁹ SOKA Vyškov, fond Farní úřad Krásensko 1772 – 1953, inv. č. 1, Pamětní kniha (1785 – 1902), str. 152.

⁷⁰ SOKA Vyškov, fond Archiv obce Ruprechtov (1861 – 1945), inv. č. 1, Kniha zápisů obecního zastupitelstva, opis dopisu starosty Vavřina Švarce c. k. místodržitelství ze dne 2. února 1895.

⁷¹ SOKA Vyškov, fond Farní úřad Krásensko 1772 – 1953, inv. č. 1, Pamětní kniha (1785 – 1902), zápisy k r. 1894, r. 1900.

*samostatné duchovní správy katolické v Ruprechtově.*⁷² §2. uvádí způsob nabývání prostředků k naplnění účelu, který se měl dít formou odkazů, dobrovolných darů a skrze členské příspěvky. §3. obsahuje kategorizaci členů⁷³ podle zásluh a výše příspěvků, jejich práva a povinnosti. §4. ustanovuje, že „*dokud nebude v Ruprechtově samostatný farář, jest vždy starostou duchovní správce Krásenský, který však jak ve výborovém sezení tak i při valné hromadě může svým kaplanem zastoupen býti.*“⁷⁴ Starosta neboli předseda měl pak Jednotu zastupovat při jednání s úřady či jinými soukromými nebo právníckými osobami. Dobu trvání Jednoty podmiňoval §8. zřízením duchovní správy a postavením fary. V případě rozpuštění spolku úřady nebo usnesením valné hromady měl být spolkový majetek převeden do správy farního úřadu v Krásensku a uložený na úrokovém účtu do okamžiku, kdy by výše zhodnocení stačila k postavení kostela a fary.⁷⁵

Ke schválení stanov došlo 5. března 1894 c. k. místodržitelstvím v Brně a 4. dubna téhož roku i arcibiskupskou konzistoří v Olomouci.⁷⁶ Jednota sv. Václava tak mohla začít naplno pracovat na svém díle.

Jejím prvním úkolem bylo co nejrychleji shromáždit finanční obnos, který by dovolil dát „snu“ nejen o vlastním chrámu konkrétnější podobu, dále přistoupit k vyřizování úředních povolení a posléze i ke stavební akci jako takové. Peníze Jednota získávala v duchu §2 svých stanov z několika zdrojů.⁷⁷

Základním zdrojem byly příspěvky jejích členů, jejichž počet se každoročně měnil (v důsledku úmrtí členů, nově vstoupivších či vystoupivších členů), přičemž se v průměru pohyboval kolem počtu pětadvaceti. Důležitý příjem plynul také ze sbírek konaných při pohřbech, svatbách, z hracího stroje, jenž byl umístěn v místním hostinci⁷⁸ a především z povolených sbírek v postupně až 19 okresech na Moravě.⁷⁹ Finance do spolkové pokladny plynuly též z Jednotou pořádaných akcí, jako byly výlety, zpestřované pěvecko-divadelním spolkem Lumír, divadelní představení a přednášky.

---

⁷² SOkA Vyškov, fond Jednota sv. Václava Ruprechtov, inv. č. 1., Stanovy spolku.

⁷³ Připomeňme rozlišení na členy na čestné, zakládající, řádné a přispívající.

⁷⁴ SOkA Vyškov, fond Jednota sv. Václava Ruprechtov, inv. č. 1., Stanovy spolku.

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ Písemnosti Jednoty sv. Václava (dále jen PJV) uložené v kostele sv. Václava v Ruprechtově, Stanovy Jednoty sv. Václava v Ruprechtově, Vyškov 1905, str. 4-7.

⁷⁷ Informace o příjmu financí jsem čerpal z v kostele nalezené knihy účtů. Viz PJV uložené v kostele sv. Václava v Ruprechtově, Kniha účtů 1894 – 1948, účty z let 1894/5 – 1918.

⁷⁸ Zde se vybíralo na Jednotu, byť se zanedbatelným výsledkem, také při karetních hrách.

⁷⁹ Sbírký probíhaly postupně v okresech Vyškov, Prostějov, Boskovice, Brno, Kroměříž, Přerov, Olomouc, Uherské Hradiště, Kyjov, Holešov, Tišnov, Nové Město, Velké Meziříčí, Hustopeče, Hodonín, (Moravský) Krumlov, Jičín, Hranice, Moravská Ostrava.

Významným dílem přispívali Jednotě svými dobrovolnými dary nebo odkazy mnozí dárci jak z obce samotné, tak z míst blízkých i vzdálených, ze všech společenských vrstev, špičky nevyjímaje. Sám panovník rakousko – uherského mocnářství, František Josef I., poukázal v roce 1897 na konto Jednoty 100 zl. r.⁸⁰ Mezi dobrodinci najdeme též jména desítek kněží v čele s arcibiskupem olomouckým Theodorem Kohnem⁸¹, který každoročně v letech 1895 – 1903 zasílal Jednotě dar v konečné výši 400 zl. r. V březnu 1902 se v této souvislosti na zasedání obecního zastupitelstva řešil návrh krásenského faráře a tehdejšího předsedy Jednoty Františka Kučery, „*aby byl Kníže arcibiskup Olomoucký jmenován čestným občanem v obci z toho důvodu, že poskytuje Jednotě roční podporu 50 zl. tedy tím že si získal zásluhy o obec (...)*“.⁸² Čestné občanství bylo navrhováno i pro zakládající členy Jednoty. O dramatičnosti průběhu a výsledku jednání o tomto návrhu vypovídají následující řádky: „*O věci rozpředla se prudká debata a po ukončení, kdy se mělo k hlasování přikročit nebyl výbor k hlasování schopen, poněvác odchodem jedné části členů nebylo 2/3 členů výboru pohromadě*“.⁸³

O čem vypovídá odchod části členů výboru a nepřijetí výše zmíněného návrhu? Můžeme se opět jen dohadovat, nakolik byla motivem takové reakce averze vůči osobě olomouckého arcibiskupa nebo vůči katolické církvi, jejímž byl reprezentantem. Nebo svou roli sehrály zjitřené sousedské vztahy? Jako nejpravděpodobnější se mi na základě studia pramenů jeví možnost, že ona chybějící část členů výboru reprezentovala smýšlení jisté části obyvatel Ruprechtova, která z vícera důvodů, mezi něž patřila i chudoba, nákladnou akci nepodporovala či dokonce neschvalovala.

O tom, jaká byla situace a pozice katolické církve v obci v prvním desetiletí minulého století nám může napovědět také visitační zpráva děkanského úřadu ve Vyškově:

*„Z velmi zevrubné zprávy děkanského úřadu o kanonické vizitaci roku 1908 v děkanství vyškovském vykonané s povděkem uznati jest potěšitelný celkem stav správy duchovní a života věřících, vyjímaje Ruprechtov do Krásenska přifařený, ale pro velikou vzdálenost od farního kostela z nauky svaté víry a zákona Božího se vymykající.“*⁸⁴

---

⁸⁰ PJV uložené v kostele sv. Václava v Ruprechtově, Kniha účtů 1894 – 1948, účty z r. 1897.

⁸¹ Theodor Kohn (1845 – 1915) byl olomouckým arcibiskupem v letech 1893 – 1904. Více o této osobnosti viz Jonová, Jitka, *Theodor Kohn (1845 – 1915)*. Olomouc 2015.

⁸² SOkA Vyškov, fond Archiv obce Ruprechtov (1861 – 1945), inv. č. 1, Kniha zápisů obecního zastupitelstva, zápis z 15. března 1902.

⁸³ Tamtéž.

⁸⁴ *Krásensko 650 let...*, str. 29.

Na tomto místě se nám znovu připomínají naléhavá slova starosty obce Vavřina Švarce, který deset let nazpět v dopise žádajícím o povolení sbírek na dílo ruprechtovské Jednoty upozorňoval na možné důsledky absence duchovní správy sídlící přímo v obci.

Vzdálenost Ruprechtova od sídla farního úřadu vytvářela prostor pro komplikace při zajištění církevních výkonů. Překvapující tedy není zjištění, že docházelo též ke třenicím mezi krásenskými duchovními a Ruprechtováky, což lze považovat za nezanedbatelný aspekt ovlivňující atmosféru života obce a tedy i aktivit Jednoty. Obcí zajisté rezonoval spor z roku 1904, jehož příčinu popisuje stížnost přijatá arcibiskupskou konzistoří v srpnu téhož roku:

„Já, v účtě podepsaný Arnošt Hudec, domkař v Ruprechtově, farnosti krásenské, dovoluji si postěžovati proti našemu faráři důstojnému P. Kuncovi, že mi odepřel pohřbít dítě, když mu nepošlu slušný povoz. Dne 1. srpna umřelo mi dítě, mělo být 3. srpna pochováno, avšak vzdor tomu, že jsem za výkrop nabízel plat 1. Zl., a na povoz obvyklý poplatek 1. zl 30 kr., nepřišel žádný z velebných pánů po šest dnů dítko pochovat. Z nařízení pak c.k. okresního hejtmanství muselo představenstvo obce – když jsem se s těžkým srdcem odřekl církevního obřadu – nechat mé dítko až za šest dnů pochovat. Důstojný pan farář poslal tam novokněze P. Zřídka veselého, ale až bylo po již po pohřbě, totiž po osmé hodině večer. Proti takovému nekřesťanskému jednání velebného pana faráře, které v obci vyvolalo všeobecnou rozhořčenost a nevoli a což bude mít i zlé následky, podávám jménem většiny chudých tkalců tuto spravedlivou stížnost, aby tento nelidský a nekřesťanský skutek našeho pana faráře byl co nejpečlivěji vyšetřen a jak náleží pokárán“⁸⁵

Farář Ignác Kunc svůj postup obhajoval tím, že farní úřad tuto záležitost vyřídit nemůže z důvodu nedostatku peněz a velké vzdálenosti od dráhy a všech úřadů. Postěžoval si též na nepřízeň ruprechtovského starosty Antonína Gryce.⁸⁶

Přes tyto pro dílo Jednoty ne zrovna příznivé signály její snažení neustávalo. Po jedenácti letech shromažďování financí (1894 – 1905)⁸⁷ přichází rok 1906, který „byl pro Jednotu již rokem památným (...), poněvác správa její vystoupila již činně ku uskutečnění spolkového účelu (...).“⁸⁸ Konkrétně šlo o zajištění stavebního pozemku⁸⁹, vyhotovení stavebních nákrešů a uskutečnění několika úředních kroků a jednání. Pozemek nacházející se

⁸⁵ *Krásensko 650 let...*, str. 29-30.

⁸⁶ Tamtéž, str. 30.

⁸⁷ Na konci tohoto období Jednota disponovala finančním obnosem ve výši 30 806 kor. 20 hal. Viz PJV uložené v kostele sv. Václava v Ruprechtově, Kniha účtů 1894 – 1948, účty z let 1894/5 – 1918.

⁸⁸ SOKA Vyškov, fond Jednota sv. Václava v Ruprechtově, Kniha zápisů z valných hromad, zpráva o činnosti za r. 1906.

⁸⁹ Pozemek odkoupený od Jana Čtvrtníčka v r. 1903 (viz SOKA Vyškov, fond Jednota sv. Václava Ruprechtov, inv. č. 5, Smlouva trhovná ze dne 4. 7. 1903) byl rozšířen o sousední parcely č. 31/1 a 31/2, na nichž byl již od r. 1904 složen několika místními rolníky nalámaný kámen určený na stavbu kostela. V knize zápisů je zaznamenáno, že „slavnostním způsobem při hudbě byl pozemek ten od představenstva obce – za všeobecného souhlasu – při té příležitosti odevzdán „Jednotě“ k užívání. Viz SOKA Vyškov, fond Jednota sv. Václava Ruprechtov, Kniha zápisů z valných hromad, zpráva o činnosti za r. 1910.

naproti hřbitovu odstoupila Jednotě zdarma obec, nákresy zhotovil taktéž zdarma stavitel Peška z Vyškova, a co se úředních kroků týče, došlo k podání žádosti na c. k. ministerstvo kultu a vyučování o zajištění platu budoucího duchovního správce, poněvadž obec nebyla schopna z důvodu nepříznivých finančních podmínek k tomuto účelu zřídit potřebný fond. Proběhlo též komisionelní řízení v místě plánované stavby, při němž zástupci přířazených obcí svolili k vyvázání Ruprechtova z konkurenční povinnosti vůči farnímu kostelu.⁹⁰

Když v následujícím roce Jednota přikročila k postavení vlastní cihelny, v níž se měly pálit cihly na stavbu kostela a fary⁹¹, zdál se cíl být již na dosah. Místo toho však nastává Jednotě čas plný obtíží v podobě zdlouhavého jednání s úřady a potýkání se s překážkami, jež jí vyvstaly v obci samotné.

První zdržení nastalo, když byly Jednotě pro nepřesnosti a chyby vráceny k přepracování plány a rozpočet na stavbu kostela, u kterého mělo dojít k navýšení z původní částky 54 tis. na 70 tis. korun. Celkové stavební dílo, kostel a fara, by tak vyžadovalo investici přes 100 tis. korun. Spolkovým výborem bylo proto rozhodnuto po přepracování výše zmíněného požádat jen o povolení stavby kostela s tím, že by se výstavba fary uskutečnila později. Vyhotovení nových plánů a rozpočtu se ovšem Jednota dočkala až po dvou letech, protože stavitel Peška se odmítl zhostit přepracování, což učinil až po několikerém jednání zástupců Jednoty na c. k. místodržitelství v Brně po zprostředkování zemským inženýrem Fišerem, architekt Josef Blažek z Králova Pole.⁹²

Po překonání těchto obtíží se krátce blýsklo na lepší časy. Po dalších konzultacích na c. k. místodržitelství podala Jednota na jaře 1910 žádost k c. k. ministerstvu kultu a vyučování o udělení státní subvence ve výši 26 tis. korun, což byla částka scházející na spolkovém účtu k pokrytí nákladů na stavbu kostela. Za zdar této věci intervenoval na zmíněném ministerstvu toho času prelát a poslanec říšské rady Antonín Cyril Stojan⁹³, velká to osobnost nejen moravské církve té doby. Kladného vyřízení bylo opravdu dosaženo, ovšem až po dalších dvou letech a s jistou korekcí. Výnosem c. k. ministerstva kultu ze dne 16. listopadu 1912

---

⁹⁰ SOKA Vyškov, fond Jednota sv. Václava Ruprechtov, Kniha zápisů z valných hromad, zpráva o činnosti za r. 1906.

⁹¹ Cihelna stála na poli patřícím Jednotě, které se nacházelo v místech dnešní čističky odpadních vod, pole bylo v r. 1912 prodáno manželům Trávníčkovým, kůlna na něm stojící přestěhována na stavební pozemek. Viz SOKA Vyškov, fond Jednota sv. Václava Ruprechtov, Kniha zápisů z valných hromad, zpráva o činnosti za r. 1912.

⁹² SOKA Vyškov, fond Jednota sv. Václava v Ruprechtově, Kniha zápisů z valných hromad, zpráva o činnosti za r. 1907, r. 1908, r. 1909. Plány byly schváleny c. k. ministerstvem kultu a vyučování v r. 1911.

⁹³ Antonín Cyril Stojan (1851 – 1923) patřil k výrazným postavám katolické církve své doby. Vynikl zejména svou aktivitou v pastorační a sociální oblasti. Jako politicky činný kněz podporoval katolická spolková díla. Zemřel ve výkonu úřadu olomouckého arcibiskupa (vykonával jej v letech 1921 – 1923).

mohla Jednota po odstartování stavebních prací počítat s částkou ve výši 15 tis. korun, jejíž čerpání mělo být rozloženo do šesti let.⁹⁴

Kladné posouzení žádosti o subvenci, byť ne v plné výši, znamenalo pro spolkové dílo velké povzbuzení také z toho důvodu, že členové Jednoty museli v tom samém čase řešit nepříjemnou kauzu týkající se stavebního pozemku. Na indicie naznačující existenci jisté opozice nesouhlasící s výstavbou kostela jsem již poukázal v textu výše. Nejsou jediné. Zpráva o činnosti Jednoty za rok 1907 uvádí následující: „ (...) *nelze zamlčeti zkušenost, že se našli i u nás občané, kteří by chtěli naše snahy u vyšších úřadů poškozovat tím, že kostela není potřeba.*“⁹⁵ Po volbách v roce 1908 získali v obecním zastupitelstvu většinu kandidáti strany sociálně demokratické, čímž onen nesouhlas evidentně dosáhl významného zastání v samotném vedení obce a v do té doby oboustranné spolupráci obce a Jednoty se začaly objevovat trhliny. Kdyby tomu tak nebylo, nedošlo by zřejmě k situaci, kterou tehdejší místopředseda Jednoty Antonín Gryc popsal těmito slovy:

„Že Jednota nemá u našich sociálních demokratů valné přízně vysvítá z nemístných útoků, které byly podniknuty ve slepé zášti ze strany obecního zastupitelstva, tedy od obce, které právě na tom má záležitosti, aby její katoličtí obyvatelé domohli se svého vlastního kostela, a tím ušetřeni byli tej daleké a obtížné cesty do farního chrámu Páně. Příležitost ku svému nemístně stranickému útoku si vyhledali. Ústy p. stavitele školy požadovali od „Jednoty“ stavební kámen kostelní ku koupi a když jim nebylo vyhověno, tedy chtěli „Jednotu“ citelně poškodit a jí vzít onen od obce darovaný pozemek, na kterém tento stavební kámen kostelní již 6 roku je uložen. V nesprávném usnesení vyslovil se totiž obecní výbor většinou hlasů (12:2 pozn. autora)⁹⁶, že rozhodnutí obce z r. 1906, jimž onen pozemek daruje pro stavbu kostela – nyní se zrušuje proto, že ten protokol prý není jasný.“⁹⁷

K faktickému odebrání pozemku ale nakonec nedošlo. Jednota podala stížnost na c. k. místodržitelství, což provedení oddálilo. Výrok úřadu není v dostupných pramenech uveden, každopádně zprávy o činnosti Jednoty z následujících let se k této kauze již nevrací a vysvítá z nich fakt, že Jednota minimálně částí pozemku dále disponovala. Je možné, že zdlouhavé řízení ani konečného resultátu nemělo, neboť ještě počátkem roku 1914 je o pozemku psáno jako o sporném. Překvapivé rozuzlení této situace nastalo po komisionálním řízení, které na pozemku proběhlo 19. ledna 1914. Zemský inženýr Fišer a architekt Blažek

⁹⁴ SOKA Vyškov, fond Jednota sv. Václava Ruprechtov, Kniha zápisů z valných hromad, zpráva o činnosti za r. 1912.

⁹⁵ SOKA Vyškov, fond Jednota sv. Václava Ruprechtov, Kniha zápisů z valných hromad, zpráva o činnosti za r. 1907.

⁹⁶ SOKA Vyškov, fond Archiv obce Ruprechtov (1861 – 1945), inv. č. 1, Kniha zápisů obecního zastupitelstva, zápis z 15. března 1912.

⁹⁷ SOKA Vyškov, fond Jednota sv. Václava Ruprechtov, Kniha zápisů z valných hromad, zpráva o činnosti za r. 1910

nedoporučili na tomto místě stavět z toho důvodu, že podle stavebního zákona musel kostel stát minimálně patnáct metrů od okresní silnice, což znamenalo, že by se stavělo v příkré části pozemku.⁹⁸

Ani nově vzniklá komplikace ale nevzala vedení Jednoty vítr z plachet, téměř okamžitě přišlo s řešením, které zaznělo z úst místopředsedy Antonína Gryce na únorové valné hromadě poté, co byla předložena zpráva o stavu rozpočtu, který, započítávaje i udělenou státní subvenci, činil 64 402 korun, což stačilo na pokrytí stavby kostela stavebním rozpočtem vyčíslené na 61 168 korun:

„Vážení pánové! Z tohoto přehledu v prostředcích Jednoty jste přesvědčení, že bez každé obavy o budoucnost můžeme směle přikročiti k započetí stavby kostela, ovšem po získání nové výhodnější stavební plochy a že byckme proti sobě sami hřešili, kdybyckme příznivé nám vládní doby ihned nezužitkovali ku vyplacení udělené nám státní subvence.“⁹⁹

Slova plná odhodlání byla záhy též doplněna přesvědčením, *„že 20 letá činnost „Jednoty“ korunována bude bohdá letos dosažením částečného cíle – a že stavba kostela našeho najde nás všechny řádně připraveny k bohulibé té práci.“¹⁰⁰*

Jako blesk z čistého nebe se proto jeví rozhodnutí učiněné již o měsíc později na březnové schůzi výboru, kde bylo ujednáno stavbu kostela odložit! Důvodem k tomuto náhlému obratu měla být nesmyslnost takového podniku za předpokladu, že nedojde zároveň k výstavbě fary. *„Kostel byl by sice postaven ovšem bez fary, tedy i bez kněze...(…), celý peněžní náklad ležel by jako mrtvý kapitál ve stavbě (...).“¹⁰¹* Ke svolání schůze došlo z podnětu krásenského faráře Františka Obhlídala, předsedy spolku. Byl to on, kdo svou intervencí do dosud samostatného konání výboru jednoty zapříčinil překvapivou změnu kurzu? Na tuto otázku nám prameny neodpovídají. Každopádně staronový záměr realizovat zároveň stavbu kostela i fary byl přijat. Znamenalo to opět oddálení započetí jakýchkoli stavebních prací, vytvoření plánů na stavbu farní budovy a požádání o pozdržení státní subvence, popřípadě její navýšení.¹⁰²

---

⁹⁸ SOKA Vyškov, fond Jednota sv. Václava Ruprechtov, Kniha zápisů z valných hromad, zpráva o činnosti za r. 1913.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ Tamtéž.

¹⁰¹ SOKA Vyškov, fond Jednota sv. Václava v Ruprechtově, Kniha zápisů z valných hromad, protokol z výborové schůze z 21. března 1914.

¹⁰² SOKA Vyškov, fond Jednota sv. Václava v Ruprechtově, Kniha zápisů z valných hromad, zpráva o činnosti za r. 1914.

Do realizace těchto plánů ovšem zazněly sarajevské výstřely následované rozpoutáním 1. světové války, která činnost Jednoty sice úplně nepřerušila, ale významně utlumila. V průběhu válečných let spolek pokračoval v trpělivém strádání financí, po několika krádežích byl ale nucen rozprodat většinu stavebního materiálu. Členové Jednoty s nadějí vyhlíželi opětné nastolení míru.¹⁰³

3.4. Jednota sv. Václava v letech 1919 – 1938

Skončení válečného běsnění a útrap s ním spojených přinášelo naději na zintenzivnění aktivit Jednoty, což dosvědčují i slova místopředsedy spolku, Antonína Gryce: „*A skutečně ulevilo se nám, když tato hrozná válka došla svého ukončení a Jednota opět si bude moci oddechnout.*“¹⁰⁴ A nadechnout se k další práci, chtělo by se dodat. Realita však byla taková, že až do roku 1929 zůstala činnost Jednoty omezena jen na navyšování a úrokové zhodnocování finančního obnosu na spolkovém účtu u spořitelního spolku v Ruprechtově. Důvodů k takto subtilní a ve srovnání s předválečným obdobím doslova minimální aktivitě nalézáme několik.

V prvé řadě šlo o celkové hospodářské klima panující v prvních letech mladé republiky, které se odráželo i v životech občanů Ruprechtova. Poválečná hospodářská krize nepřála uskutečňování většího stavebního podniku, jakým pro chudou obec stavba kostela bezesporu byla. Projdeme-li příjmy Jednoty v letech 1919 až 1926 zjistíme, že nebyly přijaty žádné dary a dokonce nedocházelo ani k výběru členských příspěvků. Teprve počínaje rokem 1927 začíná Jednota opět registrovat příjmy z darů a odkazů.¹⁰⁵

Ani překonání poválečné krize a nastartování výjimečné ekonomické konjunktury, kterou od poloviny dvacátých let v ČSR zaznamenáváme, však neznamenalo pro spolkovou pokladnu výraznou změnu. Svůj vliv měla zajisté také společenská atmosféra katolické církvi především v prvním desetiletí existence republiky nepřející. V očích velké části společnosti totiž církev reprezentovala starý režim monarchie, a proto převládaly tendence její pozici a vliv v novém státě degradovat. Nacionální vzednutí bylo pak jednou z příčin vzniku nové národní církve, Církve československé, která aspirovala na to nahradit v dosavadním postavení církev katolickou.¹⁰⁶ To se sice nestalo, přesto na mnoha místech republiky získala

¹⁰³ SOKA Vyškov, fond Jednota sv. Václava Ruprechtov, Kniha zápisů z valných hromad, zprávy o činnosti za r. 1915, r. 1916, r. 1917, r. 1918.

¹⁰⁴ SOKA Vyškov, fond Jednota sv. Václava Ruprechtov, Kniha zápisů z valných hromad, zpráva o činnosti za r. 1918.

¹⁰⁵ PJV uložené v kostele sv. Václava v Ruprechtově, Kniha účtů 1894 – 1948, účty z let 1919 - 1939.

¹⁰⁶ Srov. Zlámal, Bohumil, *Příručka českých církevních dějin VII.*..., str. 33-39.

tato církev i díky výrazné agitaci silné pozice. V soupeření o ně hrály důležitou roli též realizace staveb katolických kostelů a modliteben Církve československé.¹⁰⁷ Ruprechtov nebyl výjimkou. Z podnětu krásenského učitele působícího v Ruprechtově, Karla Gottvalda, byla počátkem dvacátých let založena církev československá, ke které přestoupilo 270 občanů.¹⁰⁸ V průběhu dalších let počet věřících hlásících se k této církvi sice mírně klesal, přesto v obci s tisícem obyvatel šlo o významný faktor ovlivňující společenské klima obce, což se odrazilo také v činnosti Jednoty jako další motivace přistoupit ke stavbě katolického chrámu.

Jaro 1927, jakoby symbolicky právě tohle roční období, přináší do dosud stagnujících aktivit Jednoty oživení. Krásenský farář František Obhlídal slibuje na spolkové valné hromadě, že se bude za zájmy Jednoty zasazovat, aby se co nejdříve naplnilo přání započeti stavebních prací.¹⁰⁹ A skutečně lze v následujících letech zaznamenat sice pozvolné, ale přece konkrétní kroky za vytyčeným cílem. Především se hledají nové zdroje k získání financí. Proto jsou od roku 1928 zasílány žádosti na arcibiskupství o poskytnutí příspěvků, při farním kostele krásenském je o rok později založen „Fond ku zřízení kostela v Ruprechtově“. I díky tomu a vícero velkorysým darům a odkazům¹¹⁰ dosáhla částka spolkového konta koncem roku 1929 výše bezmála sta tisíce korun.¹¹¹

Ve stejném roce přednesl tehdejší místopředseda Jednoty, František Švarc, návrh postavit co nejdříve alespoň nějakou kapli, aby bylo možné občas sloužit mše sv. přímo v obci, „*neboť neblahé náboženské poměry v Ruprechtově dlouhého odkladu nepřipouštějí.*“¹¹² Znovu se tedy objevuje argumentace z předválečného období, která do realizace sakrální stavby vkládá naději na zlepšení úrovně duchovního života v obci, nově také na posílení katolictví, které získalo v místní československé církvi konkurenci nemající daleko k rivalitě. Zůstalo ale jen u slov, z důvodu nedostatku financí bylo po zvážení rozhodnuto návrh nerealizovat.¹¹³

Muselo minout šest let, aby po opětném utlumení, nabrala aktivita Jednoty na intenzitě. Počínaje rokem 1935 lze sledovat podobné vzednutí úsilí jako v letech 1906 -1914. Nové vedení spolku v čele s předsedy P. Františkem Šoupalem (administrátorem krásenské farnosti

---

¹⁰⁷ Kubičková, Jana, *Katolický duchovní – stavebník...*, str. 246.

¹⁰⁸ *Stará kronika Ruprechtovská*, str. 42.

¹⁰⁹ SOkA Vyškov, fond Jednota sv. Václava Ruprechtov, Kniha zápisů z valných hromad, zpráva o činnosti za r. 1926.

¹¹⁰ Nad všechny vyniká pozůstalost Františky Pytelové ve výši 15 850 Kč odkázaná Jednotě v r. 1928.

¹¹¹ SOkA Vyškov, fond Jednota sv. Václava Ruprechtov, Kniha zápisů z valných hromad, zpráva o činnosti za r. 1928, r. 1929.

¹¹² Tamtéž.

¹¹³ Tamtéž.

od března 1936 do února 1937), P. Jaroslavem Ambrozem (administrátorem krásenské farnosti v letech 1937 – 1940) a místopředsedou Vincencem Gricem svolává členy výboru až pětkrát ročně a společně rozvíjejí spolkové dílo. Znovu jsou vybírány členské příspěvky, členové jsou vyzýváni k rozšíření členské základny oslovením širšího okruhu občanů, přistupuje se k jednání o zakoupení nového stavebního pozemku, neboť ten dosavadní je shledán pro stavbu kostela jako nevhodný pro spád a obavu, že by se tak značná částka musela investovat do základů. Zacíleno je na jiný pozemek, nacházející se vedle obecní školy, s jehož majitelem Jaromírem Šamalíkem mělo být dohodnuto jeho odkoupení.¹¹⁴

V průběhu roku 1936 se Jednota zaměřila na zadání vyhotovení plánů kostela. Ze tří oslovených stavitelů, jmenovitě šlo o Rullera z Brna, Matušku z Bystřice pod Hostýnem a Mesenského z Kroměříže, byl vybrán poslední jmenovaný pro finanční dostupnost navrhovaného provedení stavby v hodnotě 175 tis. korun a také snazší komunikaci s ním zajišťovanou ruprechtovským občanem Karlem Gottvaldem, který u něj pracoval jako asistent.¹¹⁵ V témže roce bylo dohodnuto stahování darovaného dřeva potřebného na stavbu z arcibiskupských lesů v krásenském revíru. Zdárně se vyvíjející dílo naplnilo členy Jednoty tak velkým optimismem, že na rok 1937 plánovali u příležitosti generální vizitace posvětit základní kámen stavby.¹¹⁶

Tuto vizi se sice uskutečnit nepodařilo, přesto spolkové úsilí neustávalo. Za velké účasti především ruprechtovských rolníků byl na podzim roku 1937 na račickém panství odstřelován a lámán stavební kámen, z poloviny svezeny na místo stavby v roce následujícím také díky iniciativě studenta bohosloví Stanislava Gottvalda. Tento mladík výrazným způsobem vstupuje do spolkového dění, objíždí úřady, aby napomohl opravení a schválení plánů na stavbu, svolává členy Jednoty a vybízí je k další práci.¹¹⁷ To vše v období, kdy se nad Evropou, její srdce nevyjímaje, začínají stahovat mračna nesvobody způsobené německou rozpínavostí.

---

¹¹⁴ SOKA Vyškov, fond Jednota sv. Václava Ruprechtov, Kniha zápisů z valných hromad, zpráva o činnosti za r. 1935, r. 1936.

¹¹⁵ SOKA Vyškov, fond Jednota sv. Václava Ruprechtov, Kniha zápisů z valných hromad, zpráva o činnosti za r. 1936.

¹¹⁶ SOKA Vyškov, fond Jednota sv. Václava Ruprechtov, Kniha zápisů z valných hromad, zápis o 3. členské schůzi ze dne 6. září 1936.

¹¹⁷ SOKA Vyškov, fond Jednota sv. Václava Ruprechtov, Kniha zápisů z valných hromad, zpráva o činnosti za r. 1938.

3.5. Jednota sv. Václava v letech 1939 – 1945

Do roku 1939 vstupovala Jednota s pevným odhodláním započít již konečně se stavbou kostela. Finanční hotovost činila téměř 140 tis. korun, přichystán byl stavební materiál v hodnotě 50 tis. korun (dřevo v hodnotě 30 tis., kámen v hodnotě 20 tis. korun), přičemž další kámen byl v průběhu roku ještě nalámán ve skále Vladimíra Švarce. Do kontaktu s vedením Jednoty navíc vešel ruprechtovský starosta Martin Gryc, který výboru spolku přislíbil pomoc ze strany vedení obce.¹¹⁸

Stavební práce se přesto ani tohoto roku nerozběhly. Důvodem bylo čekání na výsledky úředního řízení. Stavební plány byly schváleny zemským úřadem v Brně 21. července, 16. srpna provedla komise okresního úřadu místní šetření a až 5. října 1939 došlo ke schválení stavby.¹¹⁹ Dá se předpokládat, že rozhodnutí nestavět bylo ovlivněné blížící se zimou, tedy fází roku nevhodnou k provádění stavebních prací. Nejistotu do dalšího směřování spolkového díla mohl též vnést v září toho roku vypuknuvší válečný konflikt. Pozorný čtenář si jistě vzpomene na dění v roce 1914, kdy nadějně vyhlídky a odhodlání Jednoty se stavbou započít přerušila 1. světová válka. Nebude se podobný scénář opakovat?

Zatímco v případě vývoje událostí po roce 1914 rozpoutání války znamenalo utlumení spolkové činnosti a oddálení cíle postavit v Ruprechtově kostel, tentokrát členové Jednoty reagovali na fakt, že se okleštěná a Slovenska i Podkarpatské Rusi zbavená republika ocitla po březnových událostech roku 1939 pod německým protektorátem a posléze i ve válečném dění, diametrálně jinak. V polovině července 1940 se začalo stavět.¹²⁰ Jediným známým pramenem, alespoň částečně osvětlujícím rozhodnutí učinit tento krok, je úryvek zapsaný Josefem Grycem po skončení války v záhlaví nové pokladní knihy. Toho času pokladník Jednoty vzpomíná, že *„když došlo k okupaci Němci, viděli mnozí z členů Jednoty, že válka je neodvratná, a že by se mohli peníze pozbyt docela, usnesli se postavit aspoň zdi kostelíka na jaký by stačily peníze.“*¹²¹ Takto podaná zpráva navozuje možnost, že se stavělo již v roce 1939, vyjdeme-li ovšem ze záznamů v účetních materiálech a písemnostech týkajících se provedení stavby, je nutné se přiklonit k červencovému termínu roku 1940.¹²²

¹¹⁸ SOKA Vyškov, fond Jednota sv. Václava Ruprechtov, Kniha zápisů z valných hromad, zápis o schůzi ze dne 22. ledna 1939.

¹¹⁹ PJV uložené v kostele sv. Václava v Ruprechtově, Výměr okresního úřadu ve Vyškově k žádosti ze dne 24. září 1937 o udělení povolení ke stavbě.

¹²⁰ Jako stavebník je v úředních materiálech vedená Jednota sv. Václava v Ruprechtově a filiální římskokatolická obec v Ruprechtově, zřízená na základě usnesení obecního zastupitelstva ze dne 1. dubna 1939 a schválená výnosem zemského úřadu v Brně ze dne 21. července 1939.

¹²¹ PJV uložené v kostele sv. Václava v Ruprechtově, Deník pokladní Jednoty sv. Václava v Ruprechtově.

¹²² PJV uložené v kostele sv. Václava v Ruprechtově, Kniha účtů 1894 – 1948, účet z r. 1940, Rozpočet na stavbu kostela pro Jednotu sv. Václava v Ruprechtově ze dne 28. července 1940.

Krátce po rozběhnutí stavebních prací se konala slavnost svěcení základního kamene, jež znamenala pro spolkové dílo velké povzbuzení i zadostiučinění, o čemž vypovídá svědectví přímého aktéra této události, P. Františka Müllera:

„4. srpna 1940 posvětil ruprechtovský rodák P. Al. Šebela za asistence P. Adolfa Kupky, viceděkana z Rychtářova, P. Fr. Müllera, faráře z Krásenska a bohoslovců Zouharových ze Senetářova základní kámen k novému filiálnímu kostelu v Ruprechtově. Mši sv. na místě hlavního oltáře sloužil a kázal – krátce před svým zatčením německou tajnou policií – P. Alois Šebela, dobrodinec nového kostela. Mnozí farníci z Ruprechtova při této slavnosti zaslzeli, když viděli, že se jim plní dávné přání: mít v Ruprechtově dům Boží.“¹²³

Realizace stavby pod vedením již zmíněného zednického mistra Karla Gottwalda z Ruprechtova probíhala poměrně rychle také díky architektonické jednoduchosti budovy, kompletně připravenému materiálu a velké dobrovolné pomoci členů Jednoty. I proto již za čtyři měsíce obec získala novou dominantu v podobě omítnuté, elektrifikované a zastřešené budovy kostela.¹²⁴ Dlouholeté úsilí spolku zdálo se být blízko svému dovršení.¹²⁵

Do roku 1941 vstupovala Jednota s tím, že náklady vynaložené na stavbu činily k 1. lednu 1941 256 594 korun, přičemž bylo zapotřebí pokračovat v dalších, především interiérových pracích a oplocování pozemku. Až na poslední jmenovanou záležitost a instalaci věžních hodin získaných z Radslavic, práce až do konce války ustaly. Důvodem bylo především vyčerpání finančních prostředků a narůstající zadluženost díla.¹²⁶ Jako podstatné se ale jevilo, že stavba stála. Dokonce se v ní konaly i první mše sv., a to např. o velikonocích 1941 či hodová mše sv. v září 1943.¹²⁷

Námi sledovaný příběh by si zajisté po tolika letech vynaložené spolkové práce mající konečný cíl svého snažení na dosah zasloužil pokračování oprostěné od větších komplikací. Nebylo tomu tak. V průběhu podzimních stavebních prací roku 1940 byl Ruprechtov

¹²³ Müller, František, *Krásensko...*, str. 162.

¹²⁴ Pro úplnost zde uvedme zadání jednotlivých prací na stavbě kostela: zednické p. – K. Gottwald z Ruprechtova, tesařské p. – E. Luska z Ježkovic, stolařské p. – L. Jelínek z Ruprechtova, zámečnické p. – F. Schenk z Podomí, klempířské p. – T. Gryc ze Senetářova.

¹²⁵ Jména ruprechtovských občanů, kteří se ve stavebních akcích nejvíce angažovali, jsou tato: J. Gottwald (č.p.37), J. Gryc (č.p.10), V. Gryc (č.p.26), J. Mikulášek (č.p.4), F. Pytela (č.p.14), J. Šamalík (č.p.107), F. Švarc (č.p.7), F. Švarc (č.p.106), V. Švarc (č.p.18), A. Vágner, J. Tesař, J. Střelec, A. Res a starosta obce M. Gryc. Viz PJV uložené v kostele sv. Václava v Ruprechtově, Kniha účtů 1894 – 1948, účty z let 1939 – 1942.

¹²⁶ K 1. 1. 1944 činily dluhy 90 196 korun, třetina z nich byla kryta půjčkou od celkem 17 členů Jednoty. Viz PJV uložené v kostele sv. Václava v Ruprechtově, Kniha účtů 1894 – 1948, účty z let 1941 – 1942 – 1943.

¹²⁷ O povolení těchto mší sv. v dosud nevysvěceném kostele bylo nutné žádat arcibiskupskou konzistoř. Viz AAO, depoz. A2, regál A, kart. 242, poř. č. 3, beneficium v Ruprechtově, žádosti farního úřadu v Krásensku o povolení mší sv.

výnosem protektorátních úřadů¹²⁸ společně s dalšími 32 obcemi zahrnut do plánovaného rozšíření vojenského výcvikového tábora v lesních prostorách Dražanské vrchoviny, jehož součástí byla vojenská střelnice. Hrozilo nejen nedokončení stavby kostela, nýbrž zánik obce samotné! Malá naděje tkvěla ve faktu, že došlo k zařazení Ruprechtova až do poslední etapy vysídlovací akce, která měla být ukončena k 1. září 1944.¹²⁹ Jen neúspěch německých armád, rychlý postup Spojenců a v neposlední řadě intervence starosty M. Gryce u příslušných úřadů v Praze proběhlo jen stěhování částečné, a to až v březnu 1945.¹³⁰ Květen 1945 přinesl osvobození, které vytvářelo příležitost spolkové dílo dokončit.

3.6. Jednota sv. Václava v letech 1945 - 1952

Nadšení z osvobození vlasti se přeneslo také do spolkového díla Jednoty. Aktivita jejich členů se v prvních poválečných měsících zaměřovala dvojím směrem. V první řadě bylo zapotřebí zajistit přísun financí nutných k pokračování prací na kostele. To se skutečně dařilo díky sbírkám při bohoslužbách a darům příznivců díla.¹³¹ Za druhé se Jednota zaměřila na co nejrychlejší opravení škod, které na kostele zanechala postupující fronta. Ty byly nemalé. Přímým zásahem těžkého granátu, střepinami od granátů a střelbou z kulometů a pušek došlo mimo jiné k poškození vnější i vnitřní omítky, plechové věžní krytiny (zde bylo napočítáno 126 průstřelů), části střešní krytiny z tašek bobrovek, hlavních dveří či okenních tabulí.¹³² První opravné práce se rozběhly ještě v roce 1945, k jejich zkompletování a kolaudaci stavby došlo v roce následujícím.¹³³

Rok 1946 lze považovat za vůbec nejpamátelnější a nejúspěšnější období v celé historii činnosti Jednoty sv. Václava v Ruprechtově. Tohoto roku se totiž podařilo mnohé. Jednak neustával přísun financí, který spolku dovolil začít investovat do vnitřního vybavení kostela (pořízeny byly např. křtitelnice, křížová cesta, harmonium, lavice a oltář), jednak se uskutečnily dvě slavnosti korunující spolkové dílo.¹³⁴

---

¹²⁸ Jednalo se o výnos říšského protektora K. von Neuratha z 5. 9. 1940. Srov. Černý – Křetínský, Ervín, *Kronika Podolí...*, str. 139.

¹²⁹ Tamtéž.

¹³⁰ *Stará kronika Ruprechtovská*, str. 72.

¹³¹ Za r. 1945 se tímto způsobem podařilo získat 67 278 Kč, což byla vzhledem k nelehké poválečné situaci nad očekávání úspěšná bilance. Viz PJV uložené v kostele sv. Václava v Ruprechtově, Kniha účtů 1894 – 1948, účty z r. 1945.

¹³² PJV uložené v kostele sv. Václava v Ruprechtově, listinný materiál.

¹³³ Celková škoda byla vyčíslena na 50 000 Kčs. Na uhrazení stát poskytl podporu 20 000 Kč. Zbylou část hradila Jednota ze svých prostředků. Viz PJV uložené v kostele sv. Václava v Ruprechtově, Kniha účtů 1894 – 1948, účty z r. 1946.

¹³⁴ PJV uložené v kostele sv. Václava v Ruprechtově, Denník Svato Václavská jednota v Ruprechtově, r. 1946.

První slavnost proběhla 5. července u příležitosti svěcení tří zvonů pořízených v brněnské zvonárně R. Manoušek a spol.¹³⁵ Hlavním celebrantem obřadu byl vyškovský děkan Bohumír Bunža. Zaznamenána jsou též jména kmoter zvonů – šlo o Libuši a Marii Tesařovy.¹³⁶ Dva dny po svátku sv. Václava, v neděli 30. září 1946¹³⁷, se datuje svěcení kostela samotného, které celebroidal vikář olomoucké arcidiecéze dr. Oldřich Karlík, přivítaný za hojné účasti věřících zástupci z řad místní mládeže, Františkem Opletalem a Drahomírou Lajgotovou.¹³⁸ Bohužel více informací nám k oněm dvěma slavným dnům prameny ani pamětníci neposkytují, lze však očekávat, že podobně jako v případě slavnosti svěcení základního kamene, muselo jít o chvíle plné velkých emocí. Takových, které prožívá člověk absolvující dlouhou cestu za svým cílem, přičemž se na ní musí potýkat s mnoha překážkami, neúspěchy a zklamáním.

Posvěcením zvonů a novostavby kostela spolkové dílo sice dosáhlo vrcholu, zdaleka ale ne svého ukončení. V následujících čtyřech letech se Jednota soustředila na splácení dluhů, což se jí podařilo v roce 1949, pokračovalo další vybavování kostelního mobiliáře a zakupování liturgických potřeb. Nevzdávala se ani druhého velkého úkolu, tedy postavení farní budovy, což by zvýšilo šance na zřízení samostatné duchovní správy a odstranilo nutnost dojíždění kněze až z 8 km vzdáleného Lipovce, poněvadž fara v Krásensku zanikla během vysídlení obce.¹³⁹ Za tímto účelem byl již v roce 1939 získán pozemek sousedící s tím, na kterém byl vystavěn kostel.¹⁴⁰ K uskutečnění tohoto záměru však nedošlo. Poměry nastolené po únoru 1948 měly za následek zánik Jednoty sv. Václava v Ruprechtově. Stalo se tak pravděpodobně v červnu 1952.¹⁴¹ Finanční hotovost ze spolkové pokladny činící 6 274 Kčs převzal v souladu se stanovami předseda Jednoty, lipovecký farář František Stehlík, který byl podle svědectví pamětníků donucen odevzdat pozemkový majetek spolku obci.¹⁴² Mnohdy dramatická a více než půl století trvající historie Jednoty sv. Václava v Ruprechtově tímto končí. Postupem let, kdy z tohoto světa odcházeli členové spolku, upadala do zapomnění.

---

¹³⁵ PJV uložené v kostele sv. Václava v Ruprechtově, dopis Jednoty sv. Václava v Ruprechtově firmě R. Manoušek a spol. datovaný 9. 5. 1946.

¹³⁶ *Stará kronika Ruprechtovská*, str. 90.

¹³⁷ AAO, depoz. A2, regál A, kart. 242, poř. č. 3, beneficium v Ruprechtově, opis potvrzení o konsekraci oltáře a svěcení kostela sv. Václava v Ruprechtově z 10. listopadu 1946.

¹³⁸ Tamtéž. Informace z osobního rozhovoru s F. Opletalem.

¹³⁹ Viz kapitola 2. pozn. 21.

¹⁴⁰ Pozemek 512/13 Jednotě věnoval její člen Stanislav Gottvald, dnes na něm stojí budova Mateřské školy a soukromý byt.

¹⁴¹ PJV uložené v kostele sv. Václava v Ruprechtově, *Denník Svato Václavská jednota v Ruprechtově*, r. 1952.

¹⁴² Tamtéž. Informace z osobního rozhovoru s Josefem Vágnerem.

4. Kostel sv. Václava v Ruprechtově

Pohled na jakýkoli chrám může v člověku evokovat mnohé. Dívám-li se dnes na kostel sv. Václava v Ruprechtově, vidím v něm především plod nezměrného úsilí několika generací členů Jednoty sv. Václava v Ruprechtově a tichého svědka časů pohnutých i pokojných. Lze jej také samozřejmě vnímat jako duchovní centrum ruprechtovské farní rodiny, jako místo setkání a načerpání. Na následujících řádcích se ale zaměříme zejména na popis budovy jako takové, včetně jejího zařízení a děl významné umělecké hodnoty, jež ukrývá.

4.1. Architektonický popis budovy kostela

Kostel sv. Václava v Ruprechtově je jednodlní stavbou s odstupňovaným pravouhle zakončeným presbytářem, který po pravé straně přechází v sakristii. Průčelí vrcholí centricky vestavěnou hranolovou věží, která mírně předstupuje před štítovou zeď. Vnější půdorysné rozměry chrámu jsou 21,60 m délky a 9,90 m šířky (respektive 10,35 m v místě presbytáře s navazující sakristií). Výška lodě v klenutí činí 6,70 m. Věž kostela, která je ukončena helmicí ve tvaru čtyřbokého jehlanu na vrcholu osazeného pozlacenou koulí s litinovým křížem, se pne do výšky 21,60 m. Stavba je presbytářem orientována jižním směrem.¹⁴³

Základy hlavních zdí jsou pořízeny z lomového kamene. Z pálených cihel vystavěné obvodové zdivo je zakončené železobetonovým věncem probíhajícím podél celého obvodu. Krov nad chrámovou lodí je dřevěný, sedlovou střechu kryje červená taška bobrovka s oplechováním a svody. Dřevěný krov věže je pokryt měděným plechem.¹⁴⁴

Kostel je osvětlen celkem dvanácti okny. V lodi se jich nachází jedenáct, pět z východní a pět ze západní strany (osm je podlouhlých zakončených půlkruhovým obloukem, dvě menší v poloviční velikosti opět s půlkruhovým zakončením) a jedno v průčelí. V presbytáři je zbudováno jedno kruhové okno, jehož horní polovina je vyplněna modrou tabulí skla. Ostatní okna mají tabule ze skla čirého. Další čtyři obdélníková okna s dřevěnou výplní jsou na věži kostela. Dvě, mezi něž je vsazen hodinový ciferník, se nacházejí v průčelí vertikálně uspořádaná. Zbývá dvě okna jsou po stranách věže. Fasáda kostela je hladká světle žluté barvy. Bíle natřené jsou pilíře ve spodní části věže v průčelí kostela.

Do chrámu lze vstoupit třemi vchody. Hlavní vchod se nachází v průčelí a je chráněn jednoduchou oplechovanou stříškou. Vede k němu tříступňové schodiště. Dlažba chrámové

¹⁴³ Údaje o rozměrech budovy jsou čerpány z dochovaného návrhu kostela od L. Mesenského. Viz PJV uložené v kostele sv. Václava v Ruprechtově, Návrh kostela pro Jednotu sv. Václava v Ruprechtově.

¹⁴⁴ PJV uložené v kostele sv. Václava v Ruprechtově, Posudek komise okresního úřadu z 25. srpna 1945.

lodě je totiž zvýšena o 45 cm nad okolní terén (dlažba presbytáře převyšuje terén o 60 cm). Druhý vchod je vybudován na západní straně lodě, třetí vede do sakristie.

4.2. Popis interiéru a vybavení kostela

Hlavním vchodem vstoupíme coby návštěvníci ruprechtovského kostela nejprve do malé předsíně čtvercového půdorysu, která je součástí věže. Předsíňový prostor odděluje od chrámové lodě kovaná černá mříž. Vstupem do lodě se ocitneme v prostoru pod zděnou kruchtou nesenou dvěma oválnými sloupy. Po levé straně zadní stěny lodě se nachází vstup do místnosti s dřevěnou zповědnicí a skříní s vyřazenými liturgickými potřebami (místo nálezu materiálů Jednoty sv. Václava), po pravé straně jsou dveře ke schodišti vedoucímu na kůr a do horní části věže.

Kůr je rozčleněn do dvou částí. Přední část se táhne v celé šířce lodě a je z většiny vyplněna osmi tmavě hnědými modřínovými lavicemi uspořádanými ve dvou řadách po čtyřech. V menším prostoru na levé straně jsou umístěny elektrické varhany, které nahradily původní harmonium. Zadní část je na pravé straně zúžena nosnou zdí věže oddělující kůr od schodiště. Druhá nosná zeď věže pólí zadní část kůru, v jejímž pravém sektoru jsou dvě lavice za sebou uspořádané, v levém pak se nachází místo pro scholu. Najdeme zde též jediné dva obrazy malované na plátno visící v kostele. Jedná se o obraz Josefa Mathausera¹⁴⁵ zachycující Krista modlícího se v Getsemanech a dílo neznámého malíře znázorňující Krista v hrobě.

Horní část věže sestává ze dvou pater, oddělených dřevěnou podlahou. V prvním patře se nachází hodinový stroj, ve druhém je zvonice, v níž jsou zavěšeny tři zvony.¹⁴⁶ Největší sv. Václav, dále Marie a nejmenší sv. František. Dřívější ruční zvonění je dnes nahrazeno elektrickým pohonem.

Sestoupíme-li zpět do chrámové lodě, otevře se před námi jednoduše působící halový prostor se stropem o rovném podhledu. Stěny lodě jsou vymalovány v oranžové barvě, na bílém stropu je namalován oranžový rám s bílým potiskem obdélníkového tvaru, jehož rohy nahrazuje dovnitř směřující půlkruhové vykrojení. S jednoduchostí prostoru koresponduje minimalistické vybavení lodě. Její největší část vyplňuje dvacet tmavě hnědých lavic z modřínového dřeva seřazených ve dvou blocích. Na bočních stěnách jsou zavěšeny

¹⁴⁵ Josef Mathauser (1846 – 1917) byl český malíř, jehož tvorba byla inspirována zejména historickými a náboženskými motivy. Mezi jeho nejznámější díla patří Trh s otrokyněmi a Kněžna Libuše věští slávu Prahy.

¹⁴⁶ Dodané byly brněnskou firmou R. Manoušek a spol. v létě 1946. Viz SJV uložené v kostele sv. Václava v Ruprechtově, dopis Jednoty sv. Václava v Ruprechtově firmě R. Manoušek a spol. datovaný 9. 5. 1946.

malované reliéfní obrazy křížové cesty v dřevěných rámech souznicích s barvou lavic.¹⁴⁷ V pravém jižním rohu loď se nachází dřevěná křtitelnice, jejíž víko je osazeno dvěma dřevěnými skulpturami, které zachycují stojícího Jana Křtitele křtícího pokleknuvšího Ježíše. V levém jižním rohu je postavena dřevěná kazatelna, jejíž zábradlí vyplňují řezby čtyř evangelistů s jejich atributy.¹⁴⁸ Poslední částí výbavy loď jsou dva bílé skleněné lustry zavěšené u stropu a žárovky s kruhovým stínítkem instalované na bočních stěnách, vždy po čtyřech kusech.

Presbytář je obdélníkového půdorysu o délce 4 metry a šířce 7 metrů. Najdeme v něm celkem čtyři hlavní komponenty. Dominujícím je mramorový oltář se svatostánkem, na jehož stupňovité stříšce je umístěn kříž s pozlaceným korpusem a červené věčné světlo.¹⁴⁹ Na dvoukřídlých zlacených dvířkách svatostánku plasticky vystupují řecká písmena alfa a omega. Po stranách svatostánku jsou bílé kamenné sochy dvou okřídlených klanějících se andělů na podstavcích. Deska oltáře je nesena čtyřmi oválnými sloupky načervenalé barvy. Mezi sloupy prostupují tři ornamenty přední stěny spodní části těla oltáře. Uprostřed, mezi druhým a třetím sloupkem, je umístěn nápisem IHS, pod nímž vycházejí svazky kruhovitě uspořádaných zlatých paprsků. Na stranách, mezi prvním a druhým a třetím a čtvrtým sloupkem, jsou rovnoramenné tmavě červené obrysové kříže.

V centru kněžiště stojí dřevěný obětní stůl, po jehož pravé straně se nachází jednoduchý sedes bez opěradla, po levé straně ambon, obojí vyrobené ze dřeva. U bočních stěn jsou lavice pro ministranty. Stěny i strop presbytáře jsou vymalovány tmavě modrou barvou, což opticky zvýrazňuje oddělení presbytáře od chrámové lodi.

4.3. Fresky Poslední večeře Páně, Marie s dítětem a sv. Václav

Prostota a jednoduchost interiéru ruprechtovského kostela jakoby vytvářely ideální podmínky pro dílo, které na sebe strhává o to více pozornosti. S nadsázkou lze říci, že působí jako magnet přitahující zrak pozorovatele, přičemž vše ostatní ustupuje do pozadí či se dokonce vytrácí. Řeč je o třech freskách, vynikajících příkladech moderního expresivního

---

¹⁴⁷ Křížová cesta byla pořízena v brněnském ateliéru Oldřicha Danii na jaře 1946. Viz PJV uložené v kostele sv. Václava v Ruprechtově, Dopis O. Danii Jednotě sv. Václava v Ruprechtově datovaný 3. dubna 1946.

¹⁴⁸ Původ křtitelnice a kazatelny se z pramenných materiálů nepodařilo zjistit. Před pořízením dřevěné křtitelnice byla v kostele křtitelnice kamenná, kterou dodala olomoucká firma Semerák a spol. v létě r. 1946. Viz PJV uložené v kostele sv. Václava v Ruprechtově, Návrh křtitelnice ze dne 30. června 1946.

¹⁴⁹ Oltář byl zhotoven olomouckou firmou Semerák a spol. v létě r. 1946. Jsou v něm uloženy ostatky svatých mučedníků Urbana a Severina. Viz AAO, depoz. A2, regál A, kart. 242, poř. č. 3, beneficium v Ruprechtově, opis potvrzení o konsekraci oltáře a svěcení kostela sv. Václava v Ruprechtově z 10. listopadu 1946.

umění, které vznikly rukou brněnského architekta a malíře Ludvíka Kolka v letních měsících roku 1962.¹⁵⁰

Největší a zároveň nejpůsobivější je freska vytvořená na stěně za oltářem zachycující výjev Poslední večeře. Do imaginárního prostoru jsou zakomponované postavy v protáhlých proporcích s ostrými zakončeními prstů rukou a nohou. Malba složená z ostrých úhlů je prosta zaoblujícími křivkami živého organismu. Tělesné prvky jako nos, brada, lícní kosti aj., které vystupují dopředu, jsou tmavé, zapadlé oční důlky a zřítelnice světlé. Osoby byť halené šatem působí takřka průhledně, jako by byly prozářené rentgenovými paprsky. Ježíš Kristus se jeví jako výsostný, veliký, zmrtvýchvstalý, sjednocený se svým posláním, na něž poukazuje kalich a hostie coby zjevení dosud skryté Ježíšovy identity. Suknice a trůn rumělkově červené barvy naznačují jeho královskou důstojnost. Výjimečnost Krista je navíc zdůrazněna bílým kruhovým pozadím. Po celé délce horní části obrazu se vznášejí dva andělé Kristu asistující a adorující jeho svátostné tajemství. Podle dr. Karla Říhy jsou apoštolové zachyceni v okamžiku, kdy jim Ježíš řekl: „*Jeden z vás mě zradí.*“ (Mt 26, 21). Ve skupinkách jeden přes druhého mluví a gestikulují nebo jen překvapeně hledí. Dvě z těchto skupin více reagují rozumem, další dvě jsou spíše uchváceny citem. Stejně tak však, alespoň dle mého mínění, lze zachycenou situaci vnímat jako reakci Dvanácti na vyjevení oběti a slávy zmrtvýchvstalého Krista. V pravém dolním okraji fresky vidíme Jidáše s úděsným výrazem ve tváři. Jeho oči jsou zažehnuty přízračným světlem. Za hlavou se matně vynořuje bytost zatínající spáry do zrádcových ramen.¹⁵¹

Dvě menší fresky jsou vymalovány na stěně chrámové lodě po obou stranách místa, kde loď přechází v presbytář. Napravo je ztvárněna Panna Maria coby apokalyptická žena s měsícem pod nohama zjevující se v nebeských barvách modré a bílé. Zvedá velké, mocné, žehnající Dítě, pod jehož tíhou kolísá, sama malá a útlá. Z levé fresky shlíží sv. Václav, zachycený jako mladý, štíhlý muž vyzbrojený kopím a štítem, na němž rozpíná perutě knížecí orlice.¹⁵²

---

¹⁵⁰ O autorovi díla více v 4.4.1.

¹⁵¹ Při popisu fresek vycházím z nepublikovaného textu, který v ruprechtovském kostele, poté, co jej několikrát v 90. letech 20. stol. navštívil, zanechal doc. Karel Říha SJ (1923 – 2016).

¹⁵² Tamtéž.

4.4. Osobnosti spojené s kostelem sv. Václava

Každé dílo lidského ducha a rukou má svou vlastní historii, příběh, do něj někdy okrajově, jindy výrazněji, vstupují specifickým způsobem konkrétní lidé. Platí to samozřejmě i naopak. Životní příběh člověka mohou jedinečně utvářet výtvoři lidského génia. Ruprechtovský kostel není výjimkou. I jeho historie je provázána s osudy mnoha mužů a žen, přičemž motiv vzájemného ovlivnění je v ní stále přítomný. Představit na stránkách této práce velké množství osobností, jež spojily určitou část svého života s kostelem sv. Václava a relevantně zachytit charakter tohoto „pouta“, je nemožné. Musím si přiznat, že vlastně rád zanechávám tento prostor prozatím prázdnější. To vše s uvědoměním, že bude vhodné a zajímavé zároveň jej v budoucnu postupně doplňovat připomenutím těch, kdo v příběhu ruprechtovského kostela zanechali výraznou stopu.

Dvě osobnosti si ale přece jen představíme již nyní, protože jejich stopa je ve více než sedmdesátiletém příběhu podle mého soudu tou nejvýraznější.

4.4.1. Ludvík Kolk

Architekt, malíř a výtvarník Ludvík Kolk se narodil 5. srpna 1933 v Újezdu u Brna. Po studiu učitelství historie, občanské nauky a výtvarné výchovy v letech 1950-1955 na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity mu však byla učitelská činnost znemožněna. Komunistický režim takto mladého Kolka perzekvoval především za jeho aktivitu v katolickém společenství a vyznání.¹⁵³

Zákaz vyučovat ovlivnil Kolkovo rozhodnutí nadále rozvíjet svůj výtvarný um a základy získané výtvarným školením, které absolvoval při studiu. Po něm se tedy jako umělec na volné noze věnuje malbě, k níž přidává i menší úpravy interiérů.¹⁵⁴ Do tohoto raného období spadá také vytvoření fresek Poslední večeře, Marie s dítětem a sv. Václav v ruprechtovském kostele realizované v prázdninových měsících roku 1962. Při práci byli Kolkovi nápomocni bohoslovec František Opletal a místní farník Teodor Gottwald, kteří mu před kostelem připravovali maltu.¹⁵⁵

I další tvorba Ludvíka Kolka se dělá v rámci katolické církve. Jeho architektonické počiny a malby je možné registrovat v Čechách i na Slovensku. Mezi nejznámější patří

---

¹⁵³ Vieweghová, Pavla, *Ludvík Kolk: Osobnost a dílo*. Dialog Evropa XXI. 1995, roč. 6, č. 1, str. 13.

¹⁵⁴ Tamtéž, str. 14.

¹⁵⁵ Informace čerpány z osobních rozhovorů s F. Opletalem.

projekty kostelů sv. Josefa v Senetářově, sv. Václava v Břeclavi nebo sv. Václava a Anežky České v Hustopečích či vitraje v Jedovnicích, Senetářově a Křižanově.¹⁵⁶

Není jisté, zda se ještě někdy L. Kolek do Ruprechtova vrátil, jeho krátký tvůrčí pobyt ale zanechal v kostele tak výraznou a jedinečnou stopu, že jej lze právem považovat za jednu z osobností spjatou s touto sakrální stavbou.

4.4.2. František Opletal

Hledáme-li někoho, jehož život by byl s příběhem ruprechtovského kostela doslova provázaný, musíme na prvním místě jmenovat P. Františka Opletala, narozeného 3. května 1930 v Podomí. Dva roky poté se jeho rodina přestěhovala do Ruprechtova, čímž byl dán základ k tomu, aby zdejší kostel mohl na Františkově životní cestě hrát nezastupitelnou roli a naopak, aby František významným způsobem spoluutvářel jeho dějiny.

Nejdříve jako dospívající ministrant, jemuž se u příležitosti svěcení kostela, tedy 28. září 1946, dostalo výsady přivítat hlavního celebranta slavnosti, generálního vikáře olomoucké arcidiecéze dr. Oldřicha Karlíka. Podruhé coby bohoslovec, když se o prázdninách roku 1962 spolupodílel na vytvoření nejhodnotnějších uměleckých děl ruprechtovského chrámu, byť „jen“ tím, že Ludvíku Kolkovi připravoval maltu, která byla použita jako „plátno“ pro již několikrát zmíněné fresky Poslední večeře, Marie s dítětem a sv. Václava. O necelý rok později, 30. června 1963, se kroky Františka Opletala významně spojily s kostelem potřetí, to když v něm slavil svou primiční mši sv., dodnes svého druhu jedinou zde slavenou. Jelikož bohosloví studoval za litoměřickou diecézi, našel novokněz František svá další působiště v příštích padesáti letech právě tam.¹⁵⁷ Do Ruprechtova se ovšem častokrát vracel navštívit rodinu nebo na dovolenou a u sv. Václava při těch příležitostech sloužil mše sv.

Nastálo se do Ruprechtova vrátil v roce 2010, to když po obětavé a zdejšími věřícími tolik ceněné službě na severu Čech odešel na odpočinek, aby tak ještě jednou spojil svůj život se zdejším krajem a kostelem. A opět výrazným způsobem nutno dodat. Svůj kněžský důchod totiž pojal více než aktivně. Kromě toho, že stačí vypomáhat i v jiných farnostech a jezdí zpovídat na poutní místo do Křtin, dvakrát týdně slouží v ruprechtovském kostele mši sv.

---

¹⁵⁶ Zouharová, Lenka, Zouhar, Petr, *Kostel sv. Josefa v Senetářově 1971 – 2011*, Senetářov 2011, str. 59.

¹⁵⁷ Kněžské svěcení přijal P. Opletal 23. května 1963 v Litoměřicích, nejprve působil jako kaplan v Liberci, poté jako kaplan v Litoměřicích na děkanství U všech svatých (r. 1974), v letech 1975 – 1982 byl spirituálem kněžského semináře v Litoměřicích, v letech 1982 – 1990 působil v Dolní poustevně, a nakonec v letech 1990 – 2010 v Liberci jako arciděkan. Viz *Curriculum vitae otce Františka Opletala*, Obrázek libereckých farností, č. 7, roč. 8, str. 3-4.

Navíc v roce 2011 přispěl k tomu, že zde byla poprvé udělována svátost biřmování a kostel tak byl svědkem vůbec první návštěvy nositele biskupského prstenu, a to v osobě Msgre. Pavla Posáda, světícího biskupa českobudějovického.

S osobou P. Opletala je navíc spojena i poslední větší a stále probíhající stavební aktivita související s kostelem sv. Václava. Byl to on, kdo v roce 2015 inicioval započetí výstavby přístavby ke kostelu, která má farníkům poskytnout tolik chybějící zázemí pro možnost setkávání mimo slavení bohoslužeb včetně dosud chybějícího hygienického zařízení.

Závěr

Ruprechtovský kostel sv. Václava není místem velkých zázraků v podobě například náhlých a z lékařského hlediska těžko vysvětlitelných uzdravení a už vůbec není architektonickým skvostem hodným obdivu. Nepřitahuje tak davy poutníků ani turistů dychtících vidět a vyfotografovat ojedinělé a historiky umění opěvované stavební dílo. Chtělo by se říct, že je jen prostým a skromným místem setkávání pár desítek věřících s prostor a čas přesahujícím Tajemstvím.

Opravdu je jen tímto? Není také symbolem obdivuhodné touhy a neutuchající snahy našich předků mít svůj vlastní svatostánek, v němž by mohli odpočinout od námahy, bolestí a starostí, které jim přinášel život na chudé Drahanské vrchovině? Není důkazem boje za křesťanské hodnoty a ideály, jež učí pokoře, sebekázní a díky nimž si člověk uvědomuje své povinnosti vůči sobě, bližním i širší komunitě, jejíž je součástí?

V neposlední řadě je příběh kostela a s ním spojené Jednoty sv. Václava v Ruprechtově odrazem dobové atmosféry, včetně výrazných proměn společnosti, ke kterým v námi sledovaném období, tedy od konce 19. století do poloviny 20. století, došlo. V obavách prvního místopředsedy spolku, Vavřína Švarce, z dalšího vývoje religiozity obce v případě déle trvající absence místní duchovní správy s kostelem, coby centrem duchovního života, lze rozpoznávat projevy ve společnosti přelomu 19. a 20. století stále více se prosazujícího sekularismu, jehož důsledkem byl také odliv širších mas industriální společnosti z řad katolické církve. Další motivace postavit v Ruprechtově kostel daná konkurencí v podobě nově vzniklé Církve československé, které jsme svědky ve dvacátých letech minulého století, indikuje změnu v dosavadním takřka suverénním postavení Římskokatolické církve plynoucí mimo jiné z propojení s trůnem habsburského mocnářství. První světová válka, mimochodem nepřející spolkovým aktivitám, přervala staré pořádky a donutila papežem řízenou církev reagovat na zásadní změnu svého postavení ve společnosti První republiky, v níž svoji dosavadní pozici ztratila. Třetí vzednutí spolkové činnosti odehrávající se od poloviny třicátých let na pozadí uklidnění jak problémů plynoucích z dopadů hospodářské krize, tak vztahů státu a Římskokatolické církve je postaveno tvář v tvář nové nejistotě v podobě okupace nacistickým Německem a 2. světovou válkou. Navzdory tomu je část díla realizována, takže se přece jen členové Jednoty a vůbec ruprechtovští věřící dočkají svého vlastního kostela. Konečně vynucený zánik Jednoty sv. Václava na počátku 2. poloviny

20. století koresponduje s perzekucí katolické církve ze strany totalitního režimu, podle jehož světonázoru pro ni nemělo být v moderní společnosti místo.

Vraťme se nyní ještě k jednomu ze záměrů této práce, který spočívá ve srovnání rekonstruovaného příběhu Jednoty sv. Václava v Ruprechtově s obecnými závěry platnými pro počínání jednot, jež byly založeny za účelem výstavby katolického chrámu v českém prostoru v námi sledovaném období. Konkrétně v podkapitole 3.1.2. jsme nejprve představili záměr, s jakým byly nové kostely stavěny. Ten cílil kromě poskytnutí adekvátního prostoru pro slavení liturgie a zajištění duchovních služeb také na symbolické vyjádření neochvějně přítomnosti katolické církve v daném místě a z kostela činil strategicky důležitý opěrný bod jejího vlivu. Ruprechtovský případ tento trend potvrzuje, neboť kromě praktické potřeby mít kostel přímo v obci, byla jeho stavba vnímána jednak jako hráz proti šířící se náboženské lhostejnosti ústící do bezvěrectví, jednak jako viditelné znamení převahy katolického smýšlení na konkurenci plynoucí z přítomnosti členů Církve československé.

Nastínili jsme též harmonogram činnosti jednot, který tvořily ustálené kroky zajišťující nejprve potřebnou finanční hotovost, vhodné stavební místo, poté i materiál, architektonické plány až po konečnou realizaci celého projektu. Není překvapivé zjištění, že postup Jednoty sv. Václava byl totožný. Po první dekádě činnosti zaměřené jen na shromažďování financí teprve přistupují další zmíněné komponenty. Následuje desetiletí vyplněné obstaráním potenciálního stavebního pozemku, zařizování potřebných povolení, vyhotovení a schválení plánů stavby a příprava materiálu.

Specifickým aspektem příběhu činnosti Jednoty sv. Václava v Ruprechtově je poměrně dlouhý časový úsek, který se klene ode dne jejího založení v lednu 1894 do realizace stavby kostela v létě a na podzim 1940. Důvodů tento fakt způsobujících jsme našli hned několik. Především šlo o limitovanou finanční potenci obyvatel horské vesnice, komplikovanou válečnými konflikty, hospodářskými krizemi a rozpory v obecním společenství. Navíc Jednotě chyběla osobnost kněze – stavebníka, který by svým zápalem a prací pro dílo, napomohl k jeho dřívějšímu dovršení.

Přesto nebo možná právě proto je o to více obdivuhodná zarputilost a vytrvalost s jakou za svým cílem členové Jednoty sv. Václava šli. Zanechali tak příštím generacím Ruprechtováků významný odkaz nejen v budově kostela sv. Václava samotné, ale i v charakteru svých postojů, jež nebyly prosty ideálů věrnosti, víry a oběti.

Anotace

Příjmení a jméno autora: Švarc Vladimír

Název práce: Jednota sv. Václava a kostel sv. Václava v Ruprechtově

Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Parma, Ph.D.

Počet stran: 47

Počet příloh: 9

Klíčová slova: Jednota sv. Václava, kostel sv. Václava, Ruprechtov, 2. pol. 19. století, 20. století, farnost, katolická církev, spolek

Bakalářská diplomová práce rekonstruuje příběh Jednoty sv. Václava v Ruprechtově, založené koncem 19. století za účelem výstavby kostela sv. Václava. Zachycení více než půl století vyvíjené činnosti Jednoty sv. Václava (1897 - 1952) reflektuje dobový kontext související se stavebními aktivitami katolického spolku. Práce také pojednává o kostele sv. Václava samotném. Předkládá jeho architektonický popis a představuje dvě nejvýraznější osobnosti s ním spojené (L. Kolek, František Opletal).

Annotation

Name: Švarc Vladimír

Title of work: The Union of St. Wenceslas and the church of St. Wenceslas in Ruprechtov

Thesis leader: Mgr. Tomáš Parma, Ph.D.

Number of pages: 47

Number of attachments: 9

Keywords: the Union of St. Wenceslas, the church of St. Wenceslas, Ruprechtov, the second half of the 19th century, 20th century, parish, the Catholic church, association

The bachelor thesis reconstructs the story of the Union of St. Wenceslas organization in Ruprechtov, founded at the end of the 19th century for the purpose of building the church of St. Wenceslas. It covers more than half of a century of activities of the Union of St. Wenceslas (1897 – 1952) which reflex the historical context related to the building activities of the catholic association. The thesis also focuses on the church of St. Wenceslas itself. It present its architectural description and the two most significant figures connected to it (L. Kolek, František Opletal).

Seznam použitých pramenů, literatury a elektronických zdrojů

Prameny

Archiv arcibiskupství olomouckého

Beneficium v Ruprechtově

Filiální kostel sv. Václava v Ruprechtově

Písemnosti Jednoty sv. Václava v Ruprechtově

Text doc. Karla Říhy SJ

Obecní úřad Ruprechtov:

Stará kronika Ruprechtovská

Kopie listiny z podstavce litinového kříže na hřbitově z roku 1894.

Státní okresní archiv Vyškov:

fond Archiv obce Ruprechtov (1861 – 1945).

fond Farní úřad Krásensko (1772 – 1953).

fond Jednota sv. Václava v Ruprechtově (1894 – 1939).

Literatura

Černý – Křetínský, Ervín, *Kronika Podomí, 650 let historie obce*. Podomí 1999.

Historický místopis okresu Vyškov 1848-1960. Vyškov 2014.

Herout, Jaroslav, *Slabikář návštěvníků památek*, Pardubice 1994.

Hlavačka, Milan a kol., *České země v 19. století, Proměny společnosti v moderní době*. Praha 2014.

Jaroš, Jiří, *Slovník technických památek*. Blansko 2000.

Krásensko. Krásensko 1998.

Krásensko 650 let, Sborník prací, Slavkov u Brna 1998.

Kubíčková, Jana, *Katolický duchovní – stavebník. Příklad Františka Venhudy*. In: Fasora a kol.: *Člověk na Moravě v první polovině 20. století*. Brno 2006.

Müller, František, *Krásensko. Dějiny moravské vesničky, vandalsky zpusťosené německou okupací*. Brno 1946.

Nekuda, Vladimír, *Vyškovsko*. Brno 1965.

Tichý, Jan, *Spolkový život v Nechanicích v I. pol. 20. století*, diplomová práce, Univerzita Palackého v Olomouci, 2017.

Zlámál, Bohumil, *Příručka českých církevních dějin VI. Doba probuzenského katolicismu (1848 – 1918)*. Olomouc 2009.

Zlámál, Bohumil, *Příručka českých církevních dějin VII. Doba československého katolicismu (1918 - 1949)*. Olomouc 2010.

Zouharová, Lenka, Zouhar, Petr, *Kostel sv. Josefa v Senetářově 1971 – 2011*, Senetářov 2011.

Curriculum vitae otce Františka Opletala, Obrázek libereckých farností, roč. 8., č. 7.

Vieweghová, Pavla, *Ludvík Kolek: Osobnost a dílo*. Dialog Evropa XXI. 1995, roč. 6, č. 1.

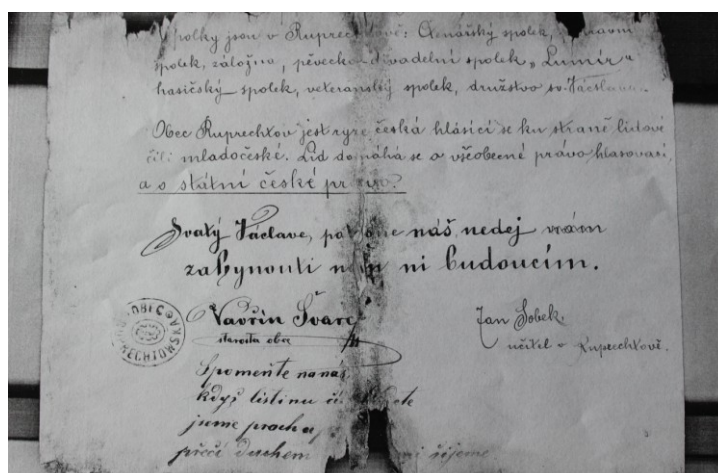
Elektronické zdroje

Oficiální webové stránky Českého statistického úřadu: www.czso.cz

Obrazová příloha

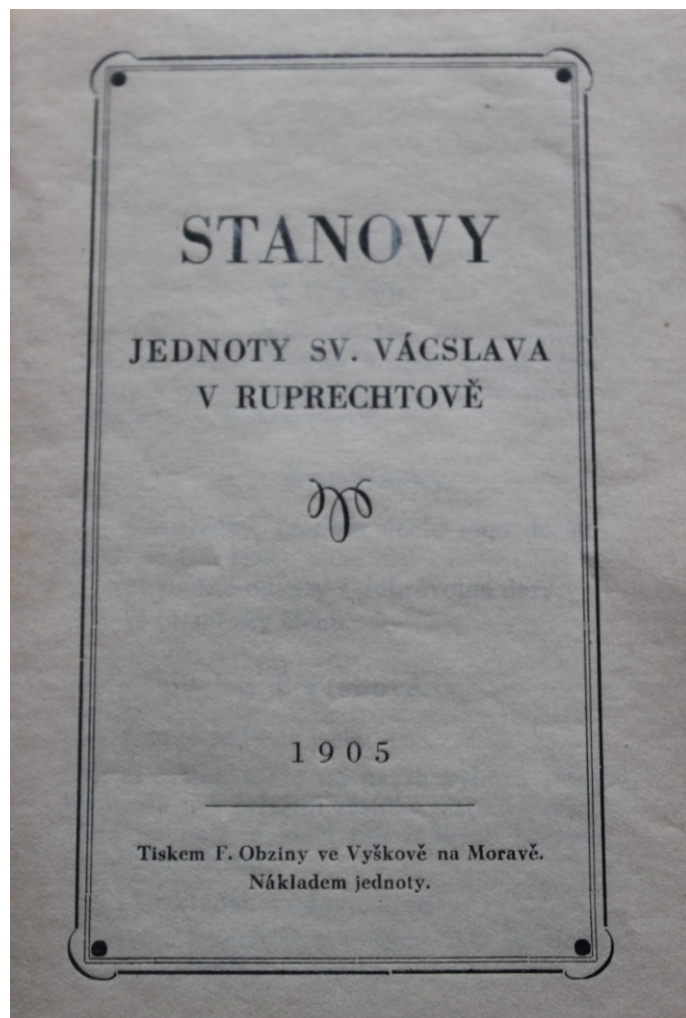

Obr. 1. Hřbitovní litinový kříž z r. 1894.

Obr. 2. Závěr listiny nalezené v podstavci hřbitovního litinového kříže.

Obr. 3. Úvodní strana tištěných stanov Jednoty sv. Václava z r. 1905.

Obr. 4. Výsek z plánů J. Blažka z r. 1909.

Obr. 5. Průčelí kostela sv. Václava v Ruprechtově.

Obr. 6. Boční pohled na kostel sv. Václava s realizovanou přístavbou.

Obr. 7. Interiér kostela sv. Václava s freskami L. Kolka.

Obr. 8. Svatostánek a freska Poslední večeře.

Obr. 9. P. František Opletal při první mši svaté v r. 1963.